

Zápisnica kanonickej vizitácie evanjelickej cirkvi augsburského vyznania v Púchove v roku 1901

Pavol Makyna (ed.)

Evanjelická cirkev augsburského vyznania (ďalej evanjelická cirkev) zohrala v dejinách Púchova významnú úlohu. Jej príbeh je organickou súčasťou histórie celého regiónu minimálne od začiatku 16. storočia. Dokazuje nám to aj pomerne podrobná zápisnica kanonickej vizitácie, ktorá bola spísaná 16. mája 1901 v Púchove. Približuje napr. relatívne stručné, ale dynamické dejiny evanjelického zboru v spomínanom regióne, hoci s mnohými nepresnosťami. Tým nie je možné úplne vyhnúť sa ani dnes, ale predsa nám súčasnosť ponúka viacej historiografických možností, ako tomu bolo na samom začiatku 20. storočia. Zo zápisnice sa ďalej dozvedáme viac o osobnostiach domácej evanjelickej cirkvi, jej sociálnych, majetkových a hospodárskych pomeroch. V jej obsahu je možné nájsť podrobný opis vnútorného i vonkajšieho inventára cirkvi, ďalej uvádza štatistiky o členoch cirkvi v Púchove a filiálkach, informuje o správe cirkvi v oblasti, oboznamuje čitateľa o priebehu služieb Božích a ďalších cirkevných obradoch. Zaujímavé sú tiež údaje o stave evanjelického školstva, jeho učiteľoch a možnostiach výučby. V závere zápisnice sú zhrnuté sťažnosti a žiadosti, ku ktorým prináša odporúčania a rady prítomný biskup.

Autor príspevku sa snažil priniesť Zápisnicu kanonickej vizitácie evanjelickej cirkvi v Púchove z roku 1901 v autentickej podobe, teda aj s mnohými chybami a nepresnosťami, či už v obsahu alebo písanom jazyku. Pre lepší prehľad uvádzame v úvode stručný prehľad dejín evanjelickej cirkvi v Púchove a okolí na základe relatívne nedávneho výskumu regionálnych autorov. Mnohé informácie zo Zápisnice sú doplnené o ďalšie údaje v poznámkovom aparáte, aby čitateľovi priniesli lepší prehľad o dobovom kontexte i ďalšie informačné zdroje.

Prvý kontakt s protestantizmom zažili obyvatelia Púchova a pravdepodobne i širšieho regiónu v roku 1432, kedy husitské vojská vyplienili Považie i Lednický hrad ako centrum Lednického panstva, ktorému patrila aj časť Púchova. Postupovali ďalej na Považskú Bystricu, pričom Púchov nemohli obísť.¹

Myšlienky Martina Luthera sa šírili Považím už v polovici 16. storočia, pričom mnohí kňazi i obyvatelia sa postupne nenútené čoraz viac prikláňali k protestantizmu. Dôkazom toho je i fakt, že pôvodné katolícke kostoly sa nenásilnou cestou dostali do rúk evanjelikov. Púchovský chrám nebol výnimkou. V tomto období sa začali formovať aj prvé organizačné štruktúry evanjelickej cirkvi. Kňazi sa spájali do tzv. kontubernií, čo bola

¹ JANAS, Karol et al.: *Púchov*. Púchov : Medial Púchov, s. r. o., 2006, s. 30-31.

organizácia, prostredníctvom ktorej sa snažili obhajovať svoje záujmy. Púchov patrila v tomto období do Hornotrenčianskeho kontubernia.² Súbežne s ním pôsobilo v Trenčianskej župe ešte Dolnotrenčianske a Hradňanské kontubernium.

Za prvého protestantského kňaza pôsobiaceho v Púchove považujeme Pavla Mitického, pôsobiaceho tu už pred rokom 1580. V roku 1596 bol na synode vo svojom pôsobisku zvolený za seniora, teda hlavného predstaviteľa Hornotrenčianskeho kontubernia.³ Na prelome 16. a 17. storočia bol v oblasti náboženstva veľmi dôležitou postavou zemepán. *Heslo „Cuius regio, eius religio“*⁴ sa uplatňovalo aj v púchovskom regióne. Majiteľom Lednického panstva sa v roku 1616 stal významný predstaviteľ uhorskej protestantskej šľachty Juraj Rákoci I., ktorý ho získal ženbou s dcérou pôvodného majiteľa – Zuzanou Lórantfi. Rákociovci si uvedomovali ekonomický prínos exulantov, ktorí odišli z Moravy a Čiech po bitke na Bielej hore do Uhorska pre náboženské prenasledovanie. Najmä z tohto dôvodu im umožnili usadiť sa v Púchove na novej Moravskej ulici. Medzi týmito protestantami boli napr. rôzni vzdelanci, remeselníci, súkenníci⁵ a bratskí⁶ kňazi.⁷

V rokoch 1644 – 1645 prebiehalo stavovské povstanie proti Habsburgovcom na čele s majiteľom Lednického panstva Jurajom I. Rákocim. Ešte v prvom roku vzbury sa do nej na Morave zapojilo aj vojsko z Lednického hradu. Pri úteku bolo prenasledované cisárskym vojskom, ktoré 28. apríla 1644 vyplienilo Púchov i Lednicu.⁸

Situácia sa pre protestantov v Uhorsku, a teda aj v Púchove, výrazne zmenila v roku 1671, kedy bol 16. júla v Bratislave popravený Mikuláš Drábik pre svoje vízie o zániku habsburského rodu a pápežstva. Začalo sa obdobie rekatolizácie v celej monarchii a v Púchove bol 12. októbra 1671 evanjelikom odňatý kostol. O rok neskôr bol púchovský evanjelický kňaz Nigrinyi prinútený podpísať reverz, opustil svoj úrad a mesto. Evanjelici získali opäť prevahu počas stavovských povstaní, približne v roku 1681 počas povstania Imricha Tököliho. Nasledujúce roky boli poznačené bojmi medzi katolíkmi a evanjelikmi o prevahu, no postupný koniec Tököliho vzbury znamenal v roku 1685 aj opätovné odobratie kostola evanjelikom. Dôvodom napätia medzi katolíkmi a protestantmi neboli len konfesiónálne

² Pozri napr. MOSNÝ, Štefan: *Dejiny Hornotrenčianskeho kontubernia*. Dohňany-Zbora : Ametyst, 2012. 351 s.; HOLUBY, Jozef Ludovít: *Dejiny Hornotrenčianskeho kontubernia ev. a . v. zv. V.: diel II. (1517 – 1888)*. Dolné Slnie : ZEAVPS, 2018, 1 000 s. a pod.

³ JANAS, Karol et al.: *Púchov*, s. 35-37.

⁴ V preklade „Čie panstvo, toho náboženstvo.“

⁵ Viac o súkenníkoch v Púchove pozri MAKYNA, Pavol: *Sláva púchovského súkna* [online]. Dostupné na internete: <<http://puchovodedicstvo.sk/historia/5211/slava-puchovskeho-sukna/>>.

⁶ Jednota bratská je protestantská (evanjelická) cirkev, ktorá vznikla v Čechách v roku 1457. Jej najznámejším predstaviteľom je Jan Amos Komenský – biskup Jednoty bratskej. Viac o Jednote bratskej v Púchove pozri MAKYNA, Pavol: *Jednota bratská a Púchov* [online]. Dostupné na internete: <<http://puchovodedicstvo.sk/historia/6230/jednota-bratska-a-puchov/>>.

⁷ JANAS, Karol et al.: *Púchov*, s. 33-34.

⁸ GABRIŠ, Milan et al.: *Púchov*. Martin : Osveta, 1970, s. 55.

rozdiely, ale aj nepomerne lepšie možnosti živobytia obyvateľov Moravskej ulice, za čo vďačili rôznym výsadám udeleným majiteľmi Lednického panstva.⁹ Rekatolizácia nabrala na sile v púchovských uliciach v roku 1700 aj prostredníctvom odchodu nábožensky tolerantných Rákociovcov z Lednického hradu. Tí dali do zálohu celé panstvo nitrianskemu biskupovi Ladislavovi Maťašovskému. František II. Rákoci (pravnuke Juraja I. Rákociho) vyvolal v Uhorsku ďalšie povstanie, čo využili aj púchovskí evanjelici a v roku 1704 tretíkrát obnovili svoju cirkev. V období chaosu a plienenia regiónu nemeckými vojakmi získali evanjelici púchovský kostol opäť do svojich rúk. Katolíci sa museli so svojimi službami Božími prichýliť do súkromného domu. Zlom nastal v roku 1708, kedy Rákocim do Púchova zatlačené cisárske vojská plienili niekoľko dní mestečko. Rabovanie zastavili až Rákociho vojaci, no v bitke pri Trenčíne boli 3. augusta 1708 porazení cisárskou armádou. Nemci púchovský kostol vydrancovali a odobrali evanjelikom. Protestantský kňaz Pavol Major sa ešte niekoľko rokov zdržiaval v blízkom okolí Púchova. Reštauračné tlaky a násilie ho nakoniec prinútili odísť do Banskej Bystrice, kde v roku 1714 zomrel.

Spory medzi katolíkmi a evanjelikmi pretrvávali v mestečku naďalej. Obyvatelia Moravskej ulice bránili dokonca vstupu katolíkom na svoju ulicu pod hrozbou smrti, pričom sa odvolávali na jedno zo získaných rákociovských privilégií. Výnimkou neboli ani pouličné medzikonfesionálne bitky. Nakoniec katolíci v Púchove postupne získali prevahu a spory sa skončili až v druhej polovici 18. storočia, kedy bol vydaný tolerančný patent¹⁰ cisára Jozefa II.¹¹

⁹ Tamže, s. 65.

¹⁰ PODOLAN, Peter – VIRŠINSKÁ, Miriam: *Slovenské dejiny III. (1780 – 1914)*. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2014, s. 18-19.

¹¹ JANAS, Karol et al.: *Púchov*, s. 39-43;

Zápisnica kanonickéj-visitácie cirkve evanj. Púchovskej (1901. máj. 16.)¹²

I. Zovnutorný stav cirkve.

A. Matko cirkev.

Historické faktum je, že pôdu ku protestantizmu Husiti v našich krajocho pripravili a tradícia vraví, že rummy¹³ na cintéri¹⁴ susedskej kočkovskej katol. cirkve za Váhom, su pozostatky z dakedajšieho husitského chrámu¹⁵. Následkom toho protestantizmus hneď počas svojho vzniku aj tu v Púchove zakorenovať sa započal, prečo aj cirkev evanj. aug. vyzn. Púchovská prináležajúca niekedy počas pomerov poddanských ku panstvu Lednic-kému ešte za času živobytia Dra Martyna Luthera shromaždovala sa a isté je, že po jeho smrti o 50 rokov sriadená bola a aj svojho duchovného mala.

Historické dáta o povstaní svojom cirkev žiaľ Bohu nemá, bo jej matriky a iné staré písennosti v časoch prehánok spolu aj s chrámom a iným majetkom, asi medzi rokom 1706 – 1722 násilne odnaté boli, bo do roku 1670 nasledujúcim obciam jejich chrámy a majetky odňali sa:¹⁶ Dolný Hričov, Jasenica, Predmier – od roku však 1670 až po rok 1722 Trenčín (zámocký chrám) Rajec, Bierovce¹⁷, Považska Bystrica, Beluša, Luky, Podlužany, Podvažie¹⁸, Poruba, Pruské, Krasnov, Pravotice, Prečín, Dubnica¹⁹, Mariková²⁰, Nemšova, Horovce, Selce²¹, Slatina²², Slopna²³, Soblahov, Stranské, Krasany²⁴, Budatín²⁵, Kočkovce²⁶, Košeca,

¹² Evangélikus Országos Levéltár, Budapest (EOL, Evanjelický krajinský archív), fond Dunáninneni egyházkerület (Preddunajský dištrikt) (02), Trencseni egyházmegye (Trenčiansky seniorát), Zápisnica kanonickéj-visitácie cirkve evanj. Púchovskej (1901. máj. 16.). [online]. Dostupné na internete: <https://library.hungaricana.hu/en/view/Dunaninneni_94_1901_1902_Trencseni_egyhazmegye/?query=Puh%C3%B3&pg=115&layout=s>.

¹³ Zastaralo zrúcaniny/trosky.

¹⁴ Zastaralo cintorín.

¹⁵ Nie je známy žiadny dokument alebo dôkaz, ktorý by poukazoval na prítomnosť husitov v dnes už zvyškoch sakrálnej stavby na cintoríne v Horných Kočkovciach. Spojitosť s husitmi a bratíkmi je len nepriama, a to v súvislosti so sympatiami majiteľov Košeckého panstva s husitskými ideami, kam patrili aj Horné Kočkovce. Uvedený stredoveký chrám patril k farnosti, ktorú spomínajú aj avignonskí vyberači cirkevných daní v prvej polovici 14. storočia. Pozri GABRIŠ, Milan et al.: *Púchov*, s. 90-91.

¹⁶ Ďalej uvedené obce a mestéčka sa nachádzali v Trenčianskej stolici. Pozri MAJTÁN, Milan: *Názvy obcí Slovenskej republiky (Vývin v rokoch 1773 – 1997)*. Bratislava : VEDA, 1998. 600 s.

¹⁷ Od r. 1920 Veľké Bierovce.

¹⁸ Od r. 1979 súčasť Považskej Bystrice.

¹⁹ Od r. 1927 Dubnica nad Váhom.

²⁰ V r. 1954 rozdelená na Hornú a Dolnú.

²¹ Pravdepodobne Selec pri Trenčíne.

²² Od r. 1927 Slatina nad Bebravou.

²³ Od r. 1990 súčasť Lieskova, resp. od r. 1993 Dolného Lieskova.

²⁴ Od r. 1927 Krasňany.

²⁵ Od r. 1949 súčasť Žiliny.

²⁶ Pred r. 1407 rozdelené na Horné a Dolné. Spomínaný kostol sa nachádzal v Horných Kočkovciach, ktoré sú od r. 1926 súčasťou Púchova.

Kochanovce²⁷, Tepla²⁸, Teplice²⁹, Motešice³⁰, Mišín³¹, Rosina, Rovné³², Lúč, Timorada³³, Friewald³⁴, Trnové³⁵, Tuona³⁶, Uhrovec, Udiča³⁷, Varín, Haluzice, Visolaj³⁸, Višnov³⁹, Hradna⁴⁰, Petrovce⁴¹, Bodina, Pšurnovce⁴², Ovčiarso, Čaca⁴³, Čičmany, Melčice, Puchov, Žilina, Bolešov, Bobot, Kšina⁴⁴, Lehota⁴⁵, Lietava, Ostratice, Kysucké Nove mesto, Bytča, Dobra⁴⁶, Dežerice, Bošáca, Lednica, Belá, Illava. (Vidz : Intoleranz des Cathol. Clerus gegen die ungarischen Protestanten. Gedruckt im protestant. Deutschland 1792, a potom Lombardiniho historiú mesta Žiliny). V tejto poslednej sa pripomína, že evanjelici na šopronskom sneme a pri pešťanskóm výbore prosili aby sa jim medzi inými kostolmi aj Malo-Udičsky a Marikovsky, ktoré si na svoje útraty postavili – prinavrátili, ale sa proste jejich žadosť neučinilo. Malá Udiča a Mariková patrí teraz k Púchovu.

Staršie matriky a písennosti, ktoré sa v tunajšej rim. kat. fare nachodili roku 1807 počas hrozného požiaru na prach shoreli. Doktoré zápisky na dejiny cirkve evanj. Púchovskej sa vzťahujúce nachodia sa v Lednickom rim k. farskom potom pruščanskom, Bytčanskom Archive, nie ináče v zápisniciach artikulárnej cirkve evanj. Súľovskej, z ktorých vidno, že už roku 1596 Pavel Mitický starší archidiakonom Marcellom Nagy pod tou výnimkou posvätený bol, jestli že v náboženstve očistenom reformovanom, stálym, verným a horlivým byť sa dokáže.

V nasledujúcich rokoch nasledujúci duchovní uradovali v cirkvi Puchovskej:

Roku 1601 Jan Hlostius⁴⁷

„ 1617 Štefan Mitis Bánovsky⁴⁸

„ 1632 Samuel Pavlinus⁴⁹

²⁷ Od r. 1960 Adamovské Kochanovce.

²⁸ Od r. 1920 Trenčianska Teplá.

²⁹ Od r. 1920 Trenčianske Teplice.

³⁰ Od r. 1960 zlúčené Horné a Dolné do Mošteníc.

³¹ Od r. 1927 Omšenie.

³² Od r. 1927 Veľké Rovné.

³³ Od r. 1927 Timoradza.

³⁴ V r. 1900 zlúčená s Trstenou do Frývald-Trstenej a od r. 1948 Rajecká Lesná.

³⁵ Od r. 1970 súčasť Žiliny.

³⁶ Neznáma obec.

³⁷ V r. 1959 zjednotená Malá a Veľká Udiča do Udiče.

³⁸ Od r. 1927 Visolaje.

³⁹ Od r. 1920 Višňové.

⁴⁰ Od r. 1895 zlúčená so Súľovom do Súľov-Hradnej.

⁴¹ Od r. 1920 Petrovice.

⁴² Od r. 1920 Pšurnovice a od r. 1971 súčasť Bytče.

⁴³ Od r. 1927 Čadca.

⁴⁴ Od r. 1927 Kšinná.

⁴⁵ V okolí sa nachádza viac Lehôt. Pravdepodobne sa spomína Žilinská Lehota, ktorá je od r. 1980 súčasťou Žiliny.

⁴⁶ Od r. 1976 súčasť Trenčianskej Teplej.

⁴⁷ Správne Ján Hložský.

⁴⁸ Dostal sa do sporu s domácim seniorátom z dôvodu prijatia bratských prisťahovalcov z Moravy (po bitke na Bielej hore) kvaseným chlebom, čo nebolo v súlade s Lutherovou náukou.

- „ 1646 Jan Vislicenus⁵⁰
- „ 1652 Pavel Felicides
- „ 1661 Mikuláš Nigrinyi

Tento posledný bol aj dekanom a za času jeho dožial v Púchove Jan Amos Komenský⁵¹ konvent evanj. kňazstva totiž roku 1663. 10ho Júla (Vidz : Neues Ung. Magazin I strana 134 – 149. a Letopis Matice slovenskej na rok 1866 – 1867 I str. 45.) Nigrinyi zomrel roku 1667.

Spomenutia hodno je, že pri Komenského konvente prítomný bol mučedník Mikuláš Drábik⁵², v Nemecku na vysokých školách študovavší učený obyvateľ Lednický a spisovateľ náboženských spisov, ktorého roku 1671 dňa 16 Júla v Prešporku Jezoviti na smrť odsúdili a ten den aj ukrutne zmarený bol. Kat mu zoťal hlavu na rynku pred mestským domom, potom uťal mu pravú ruku – bo tá písala – a vytrhol mu jazyk bo ten vravil – a pribil všetko klincami na pranír, naposledy sobral kusy mrtvole Drábikovej, spolu i so spisami jeho na káru vyviezol ich von ku šibenici, tam ich spálil a popol ich hodil do Dunaja (Vidz Neues ungar. Magazin I str. 234 – 249 a Letopis Matice slovenskej 1866 – 1867. I str.45.)

Za Nygrinyim nasledoval Juro Straňavský, pred tým dekan žilinský, ktorý potom uradoval aj na Konskej. Po Straňavskom nasledoval Pavol Major, ktorý aj konseniorský úrad zastával a mnohé utrpenia od inovercov snášať mosel. Na jeho utrpenia sa vzťahujúce, z vyhnanstva svojmu synovi písané latinské listy nachodia sa v sbierke rukopisov Grofa Zayho opatrovaných i v odpise v Malom protokolve listín cirkve tejto II. str. 360. Po odchode do vyhnanstva Pavla Majora, nebola cirkev púchovská vstave neslýchaným útokom prenasledovania odolať – mosela zaniknúť asi roku 1709. Nesmierné útrapy podstupujúci mnohí občania, zvlášte súkenníci opustili Púchov a hľadali útočisko všelikade. Doktorí v Modre, v Pezinku atd. Medzi vystaľovalcami nachodili sa Tešedíkovci⁵³ aj Hajnocovci. Ktorí občania

⁴⁹ V Púchove sa o ňom šírili informácie o sprenevere cirkevných financií a ponížovaní iných predstaviteľov cirkvi a mestečka.

⁵⁰ Domáci farníci a úradníci ho v roku 1652 vyhli z fary. Dôvod nie je známy.

⁵¹ Jan Amos Komenský navštívil Púchov v rokoch 1650 a 1654. V Púchove žila v tom čase Komenského dcéra a sestra so švagrom.

⁵² Mikuláš Drábik (1588 – 1671) bol duchovný cirkvi Jednoty bratskej a vizionár. V roku 1628 odišiel pre prenasledovanie protestantov v Českom kráľovstve do Uhorska a usídlil sa v Púchove. O dva roky neskôr odišiel s rodinou bývať do Lednice. V roku 1670 bol zatknutý, zakrátko odsúdený a popravený v Bratislave ako kacír a zradca, pretože prorokoval zánik Habsburgovcov a pápežstva. Kat mu 16. júla 1671 uťal hlavu a pravú ruku, následne mu vytrhol jazyk, ktorý bol spolu s telom a kacírskymi knihami spopolnený. Pozri BADA, Michal: *Slovenské dejiny II. (1520 – 1780)*. Bratislava : Literárne informačné centrum, 2017, s. 141-142.

⁵³ Tešedíkovci boli významný evanjelický rod, z ktorých najznámejšími sú Samuel Tešedík st. a Samuel Tešedík ml. Starší sa narodil v roku 1710 v Púchove a zomrel v roku 1749 v Békešskej Čabe. Študoval na Evanjelickom lýceu v Bratislave. Neskôr odišiel do nemeckej Jeny študovať teológiu (1732 – 1735), kde sa stal odborníkom na starozmluvnú archeológiu. Po skončení štúdií sa vrátil do ťažkých pomerov v Uhorsku. Býval u rodičov (Juraj Tešedík a Ester rod. Nedecká), ktorí už v tom čase bývali v Modre. Tu vypomáhal ako kaplán. V roku 1737 si ho zavolať cirkev do Tótygyörku (dnes Galgagyörk). Za kňaza ho vysvätili v Banskej Bystrici. V nasledujúcom roku sa oženil a pôsobil na viacerých miestach. O pár rokov sa dostal do Alberti, kde pôsobil v rokoch 1740 – 1744 ako evanjelický kňaz pre slovenských prisťahovalcov. Posledných 5 rokov

tu zostali a chceli Bohu slúžiť, moseli do artikulárneho chrámu súlovského ale i to len pokrajme putovať.⁵⁴

Roku 1777 farár zdejší rim. kat. Ladislav Selmeczy a boženník⁵⁵ Kardoš dali evanjelikov púchovských do mestského áreštu⁵⁶ zatvoriť, neskôr palicovať, pod tou zámienkou, že evanjelicky mešťania v hostinci proti náboženstvu katolíckemu vraj vravili, daktorých z nich do Trenčína poviazaných zašikovali a tam bili. Na to potom dvaja mešťania Ján Janco Kováč pri kat. fare obydlený a Juro Furdík Kadlec prenasledovaní zutekali. Panský išpán⁵⁷ evanjelik menom Birman, oznámil toto prenasledovanie svojmu zemskému pánovi Dagobertovi Aspremont, ktorý prísne zabránil pre náboženstvo prenasledovať poddaných jeho. Janco sa prinavrátil súc do Púchova ale potom opustil svoju evanj. cirkev. Furdík zostal v Radvani, kde jeho potomci až posávad čo horliví evanjelici jestvujú. Toho času bola v Púchove už aj tlačiareň⁵⁸, čoho dôkazom je v rukách zdejšieho farára sa nachodiaca modlitebná knižocka pod názvom: Každenné Modlitby od

svojho života (1744 – 1749) pôsobil v Békešskej Čabe. Tu je po ňom pomenovaná ulica a v malom kostole v Čabe, ktorý postavil, a v ktorom je pochovaný pod organom, sú na jeho počesť umiestnené dve pamätné tabule. Jeho syn Samuel Tešedík ml. sa narodil počas pôsobenia jeho otca v Alberti v r. 1742. Po absolvovaní bratislavského evanjelického lýcea v roku 1767 odišiel študovať na kalvínske kolégium v meste Debrecín a Sárospatak. Teológiu, prírodné vedy, medicínu a právo študoval na nemeckých univerzitách v Erlangene, Jene, Drážďanoch, Halle a Berlíne. Pôsobil ako farár v Šuranoch a potom v Sarvaši (1767 – 1820). Zároveň bol členom Kráľovskej školskej komisie v Bratislave, dekanom a inšpektorom evanjelických škôl v Békešskej stolici. V roku 1779 založil *Praktisch Oekonomischen Industrial Institut zu Szarvas* (ekonomicko-priemyselný ústav) *Institutum oeconomicum*, prvý svojho druhu v Uhorsku a celej Európe, ktorý viedol do roku 1806. Tešedík sa stal autoritou a jeho ústav bol považovaný za vzorovú odbornú školu pre ostatné školy po celom Uhorsku. Cisár Jozef II. dňa 2. septembra 1789 odmenil Tešedíka a jeho manželku zlatou medailou a zlatým prsteňom. Tešedíkov uznávaný inštitút ocenil aj cisár Leopold II.. Jeho škola bola obdivovaná cársym Ruskom, kam ho cárovná Katarína II. dvakrát pozvala na návštevu do Petrohradu, aby sa osobne zúčastnil na reforme ruského školstva. Za svoje pokrokové myslenie a zásluhy ho cisár František II. dňa 17. februára 1809 spolu s rodinou povýšil do šľachtického stavu a jeho rodina dostala erb. Zomrel v roku 1820 v Sarvaši. Obaja spomínaní Tešedíkovci majú pamätnú tabuľu aj na stene starej evanjelickej fary v Púchove. Na prelome 18. a 19. storočia pôsobil v Súľove Pavol Tešedík – farár a konsenior.

⁵⁴ Na základe 26. článku vydaného na šopronskom sneme v roku 1681 mohla každá župa postaviť na svojom území dva artikulárne kostoly. Jeden z nich bol vybudovaný v Súľove, kam dochádzali aj púchovskí evanjelici v čase, keď im bol kostol v Púchove odobratý. Pozri BADA, Michal: *Slovenské dejiny II.*, s. 143-144.

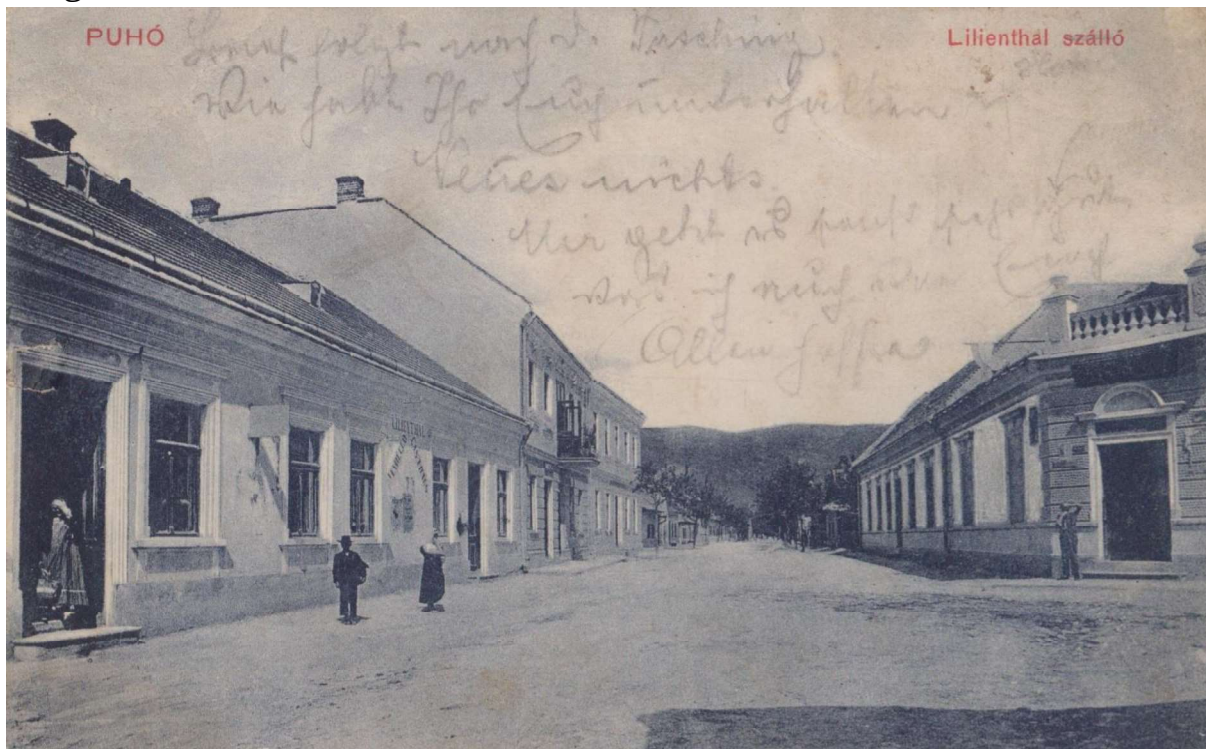
⁵⁵ Zastaralo člen obecného výboru.

⁵⁶ Zastaralo väzenie.

⁵⁷ Najvyšší úradník v Uhorsku, stojaci na čele župy alebo na čele niektorého z najvyšších dvorských úradov.

⁵⁸ Tzv. exulantská tlačiareň fungovala v Púchove od roku 1717 a asi až do roku 1741 pod vedením Daniela Chrastinu. Od 30. rokov 17. storočia prešla tlačiareň aj cez Senicu, Trenčín a Žilinu. Tlačila napr. kalendáre, učebnice, modlitby, piesne, učebnice, náboženské spisy, kázne, slovníky, cestopisy, evanjeliá, dejiny atď. V Púchove vyšla v roku 1728 z tejto tlačiarne tzv. Apológia, napísaná dubnickým katolíckym kňazom Jánom Baltázom Maginom. Maginovo dielo je reakciou na spis profesora verejného práva Trnavskej univerzity Michala Bencsika (Benčík). Bencsik označil Trenčín za bezvýznamné mesto obývané kolonistami a Slovákov za potomkov Svätopluka, ktorý mal svoju krajinu predať starým Maďarom za bieleho koňa, čím chcel Bencsik spochybniť rovnoprávnosť Slovákov v Uhorsku. Ján Baltáz Magin vo svojom diele dokazoval starobylosť a autochtónnosť slovenského národa v Uhorsku, vyzdvihoval cyrilometodskú tradíciu ako základ národnouvedomovacieho procesu, vymedzil územie obývané Slovákmí, hlásal rovnoprávnosť Slovákov s Maďarmi. Vzdelaný a rozhľadený Magin tak Bencsikovi odpovedal na vysokej a slušnej úrovni, pričom čerpal z diel antických, slovanských i ďalších vedeckých a literárnych autorít. Hoci sa Ján Baltáz Magin pod svoje dielo nepodpísal, v tlačenej podobe figuruje meno Daniela Chrastinu a mestečka Púchov, ako pôvodcov tejto tlače. Viac o exulantskej tlačiarňi Pozri MAKYNA, Pavol: *Púchovská exulantská tlačiareň* [online]. Dostupné na internete: <<http://puchovvedicstvo.sk/historia/5390/puchovska-exulantska-knihtlaciaren/>>.

Martyna Volffiusa obyvateľa seniorského a tlačiar Daniela Chrastina vydaná r. 1729. Tlačiareň mala svoju miestnosť v susedstve fary, v dome Langfelderovskom.

Pohľad na Moravskú ulicu v Púchove na začiatku 20. storočia. Úplne vľavo sa nachádza budova, kde pravdepodobne sídlila Chrastinova exulantická tlačiareň.

Zdroj: Archív autora.

Zaniknutie cirkve puchovskej trvalo za 70 rokov, až keď tolerančný edikt z roku 1781 evanjelikom chrámy stavať, kňazov a učiteľov si pod tou výnimkou povolať, jestli sa 100 familii evanj. najde, povolil. Vtedy pozdvihli evanjelici svoje hlavy a vyslali roku 1782 Jána Brodského a Jána Pláňovského, aby chodili po dedinách okolo Púchova ležiacich - popisovať familie a duše evanjelické. Za to bol však Ján Brodsky lapený a do žalára trenčianskeho odvedený, kde ho za 16 týždňov v ťažkých putách držali, pretože vraj nahováral katolíkov aby prestúpili k viere evanjelickej. Protokoll III. strana 25. svedčí, že bol Brodsky na rozkaz samého cisára zo žalára vyslobodený. Po návrate jeho zo žalára, vymohol od námestnej rady povolenie ku stavbe chrámu. V ten čas obdržali povolenie aj Becków, Zemanské Podhradie⁵⁹, Zariet⁶⁰, Kochanovce, Moravské Lieskové (vidz. prot. III. str. 33.)

Roku 1783 sa cirkve sriadila. Ján Brodsky a Adam Tvrdoň stali sa kurátormi, a cirkve svolila si za duchovn. pastiera Michala Kordík učiteľa trenčianskeho, rodom z Vrbice v Liptove, ktorého roku 1784 dňa 25ho Januára Matej Augustiny farár trenčianský do úradu uviedol.

⁵⁹ Od r. 1990 Zemianske Podhradie.

⁶⁰ Od r. 1973 Záriečie.

Ponevác však pp. kurátori vzdor všetkých horlivosti cirkevníkov - nemohli tolko peniez sossbierať, že by bolo ku stavbe chrámu dostatočné bývalo – preto novozvolený farár Michal Kordik služby Božie v stodole Pavla Príbiša vybavoval – za čo cirkev arendu⁶¹ platila. Prvé služby B. v novoobživenej cirkvi konali sa v tejže stodole roku 1784 II. Nedelu po troch králoch (dla inej správy na den 3ho Februára totiž na den obrátenia Pavla).

Farského a učiteľského staviska tiež nebolo, preto býval farár i učiteľ v prenajatom dome. Meno učiteľa bolo Imrich Vamoši. Dietky sa vyučovali v Dilikovskom dome. Roku 1784 dňa 22ho Júli kúpila cirkev dom pre faru a školu od Jána Holienka ináč Otrokokciho s dvorom i so zelnícou za 420 zl.⁶² v šajnách⁶³. Bol to fundus⁶⁴ censuálny a census zemansko panský. Na tomto fundusi započala cirkev stavať chrám, ktorá roku 1785-6 (z materiálu mäkkého) dostavila a ktorý na Všetech svätých skrz Jána Zubek farára a seniora trenčianskeho a Pavla Tešedík farára a konseniora súlovského na službu Pána posvätený bol.

Roku 1787 odišiel učiteľ Imrich Vamoši na Laz⁶⁵ za rektora, na jehožto miesto si cirkev istého Jána Obernauera svolila.

Toho istého roku dovoľávali sa evanjelici práva ku mestským zvonom, deputacia však 26ho Oktobra prišla (z Trenčína) neprisúdila im práva – na čo potom rekurovali až do Budína ale marne.

Roku 1790 vyprosili si cirkevníci od Grofa Dagoberta Aspremont – na Rovni⁶⁶ – oltár, ktorý do krypty teraz katolíckeho - ale pred tým evanjelického chrámu ako pozostatok ešte od dávnych (časov) v tom kostole odbavovaných evanj. služieb B. hodený bol.⁶⁷ Oltár ten v rococo štýle shotovený až posavád slúži tu v chráme. Behom roku 1790 z dobrodenia p. Miklóša Šujansky a vlastnej horlivosti a obetavosti nadobudla si cirkev 93 funtový⁶⁸ zvon, ktorý na dvore pred bývalým chrámom len na drevenom stĺpe umiestnený bol a konečne sa puknul.

Roku 1795 odišiel Ján Obernauer učiteľ do Moravi za farára, na jehožto miesto prišiel Pavel Horňanský a v ten istý rok v Máji zakúpila si cirkev od istého Pažitského organára organ. Tento organ darovala cirkev, keď si terajší nový zadovážila cirkvi súlovskej.

Roku 1803 dňa 11ho Mája držal kanonickú visitáciu superintendent Daniel Krudy v nejž akta v protokolle III strana 42 – 47 svedčia.

⁶¹ Zastaralo nájom/prenájom.

⁶² Zlatých (mincí).

⁶³ Šajny – papierové bankovky zavedené v habsburskej monarchii.

⁶⁴ Zastaralo stavebný pozemok.

⁶⁵ Od r. 1927 Lazy pod Makytou.

⁶⁶ Od r. 1927 Lednické Rovne. V zápisnici sa uvádza miesto pobytu grófa Aspremonta.

⁶⁷ Spomínaný oltár z roku 1643 dal vyrobiť neznámy majster. Po prevzatí púchovského kostola katolíkmi zostal v jeho interiéri, no ako hlavný oltár bol nahradený iným z dnes už zaniknutej kaplnky rodiny Márcibániovej. Evanjelici si ho do svojho nového chrámu vyžiadali asi už v roku 1785, nie v r. 1790 ako uvádza zápisnica. Pozri Archív Mesta Púchov, *Pamätná kniha mesta Púchov*, s. 115.

⁶⁸ Stará váhová jednotka, 1 funt je asi 400 gramov.

Tohto roku odišiel učiteľ Pavel Hornanský do Prietrže, na jehožto miesto Štefan Gendlev došiel však keď tento roku 1804 úrad svoj složil, zvolila si cirkev dakého Pelachya z Parnice za učiteľa. Roku 1807 dňa 26ho Augusta povstal veľký ohen, ktorý dla domnienky vojsko z regimentu Aftenberg na hospodách umiestené, bolo zapríčinilo, pričom aj rim. kat. fara i kostol shorel – evanjelicky však zostal.

Roku 1808 v Máji zomrel Michael Kordík na zapálenie pľúc, jeho pohrúb odbavoval Ján Čovka farár lazovský a Ján Zúbek senior trenčianský. Kordík leží v starom evanj. cintoríne púchovskom pod náhrobným kameňom, teraz zotretým, neďaleko od vchodu na pravo.

Dňa 29ho Mája 1808 previedla sa volba nového farára – na probe bol aj Pavel Hurban farár beckovský a ľúbil sa cirkvi veľmi – lenže vraj bol malý postavy a preto zvolený bol Juraj Okrutzky z Okruta⁶⁹, teraz číročistý katolíckej obce (a k Púchovu patriacej) narodený, avšak v artikulárnej cirkvi batizovskej 9 rokov i 6 mesiacov uradovavší.

Roku 1813 dňa 25ho augusta prišla veľká povodeň, ktorá veľkú škodu na celý považský doline spôsobila (vidz prot. III str. 53 – 57) a mestečko Púchov takmer zničila.⁷⁰

Roku 1814 odišiel učiteľ Pelachy na Mijavu na jehožto miesto došiel Jan Stanko, ktorý zase roku 1821 na Starú Turú prešiel a na jeho miesto Samuel Lányi učiteľ súlovský pozvaný bol.

Roku 1814 dňa 17ho Júla venoval Ján Bogády de Baranya et Hanzlikfalva cirkvám evanj. puchovskej, zaričskej a lazovskej 500 zl. (prot. II na posl. str.).

Roku 1823 dňa 23ho septembra konala sa visitácia skrz dôst. p. Michala Kováč Martyni.

Roku 1832 dňa 6ho Februára spravila Mária Šujanská vdova po lazovskom farárovi Maliarikovi testament, v nomž svoj dom v Puchove sa nachodiaci darovala cirkvi Puchovskej (vidz prot. II str. 94 – 96). Cirkev ten dom predala Jurovi Dílik za 630 zl. šajnových a utržené peniaze obrátila na zvony.

Roku 1837 dňa 21ho Januára umrel Juraj Okrutzky na zapálenie pľúc v 77 roku a pochovaný bol 25ho Januára skrz Pavla Tešedika súlovského a skrz Štefana Petrucha zaričského, Samuela Doležal trenčianského a Samuela Kokeš lazovského farara.

⁶⁹ V r. 1808 – 1902 a 1920 – 1959 bol názov obce Okrut, pričom zanikla pri výstavbe Nosickej priehrady v roku 1959. Časť obyvateľov sa presídlila do Udiče, kde vznikla Okrutzká ulica. Viac napr. MAKYNA, Pavol: *Okrut - obec pod hladinou Váhu* [online]. Dostupné na internete: <<http://puchovdedicstvo.sk/historia/4855/okrut-obec-pod-hladinou-vahu/>>.

⁷⁰ Známa je aj ako tzv. Palackého povodeň, ktorý ju prežil v Trenčíne a neskôr opísal. Podľa dochovaných dokumentov ide o najhoršiu povodeň na Váhu, pričom prietok rieky dosahoval v úseku Púchov – Trenčín 3 900 – 4 100 m³/s, čo je až 1 000-ročná voda. Voda vtedy zaplavila celé Vážske údolie a spôsobila rozsiahle škody na majetku a ľudských životoch. Viac o Palackého opise povodne p ozri VAŠKŮ, Zdeněk: Vážské povodně roku 1813 a František Palacký. In: *Vesmír*, 2000, roč. 79, č. 5, s. 286 alebo HORVÁTHOVÁ, Blažena: *Povodeň to nie je len veľká voda*. Bratislava : VEDA, 2003, 224 s.

Na miesto Okrutskeho zvolila si cirkev roku 1838 dňa 21ho Mája seniorátného kaplana Samuela Melfelbera na probe bol i Karol Martinek neskoršie farár cankovský v Honte a potom vojensky v Lembergu. Melfelebr bol dňa 17ho Juna I Nedelu po Trojici skrz trenčanského seniora Štefana Šimko do úradu uvedený.

Roku 1842 zložil úrad učiteľ Samuel Lányi a na miesto neho zvolila si cirkev dňa 22-ho Maja 1842 Jána Lehotsky rektora beckovského.

Roku 1847 dňa 21ho Septembra zomrel farár Samuel Melfelber, ktorého Kokeš farár lazovský a Čendekovič farár stankovský⁷¹ pochoval.

Na Melfelberove miesto zvolený bol dňa 19 Marca 1849 Rudolf Okrutsky, tedajší zariečsky kaplan a syn Juraja Okrutského.

Roku 1850 kúpila cirkev dve lampy (lustre) do kostola. Jedna na 8 sviec za 40 zl. šajn a menšiu na 4 sviece za 17 zl. 30 kr.⁷² šajn (Vidz prot. I str. 252 – 255).

Roku 1851 pristavila cirkev väžu ku chrámu z dobrovolných obetí a požičky, avšak nedostavila sa len na 8 siah a múry sa len doskami pokryli a zvony vo Viedni zaopatрили za 1240 zl. striebra, jeden 8 centový a druhý 5 centový.

Roku 1854 daroval cirkvi Peter Záturecky, okresný pravotár 4 pakfonové⁷³ sviečne na oltár v cene 21 zl. (vidz. prot. II. str. 256) ktoré vo Viedni zakúpené boli.

Ponevác chrám na náhle z mäkkého materialu⁷⁴ postaveny započal sa pukať a srútením hroziť, preto sa cirkev odhodlala nový chrám stavať, ku ktorému roku 1864 dňa 24ho Júna základný kameň položený bol - a ponevác nebolo fundusu preto starý chrám obstavali novým – tak že starý v novom zatevrený bol – k tomu cieľu sa ale aj fundus za kostolom od Ondreja Toman za cenu 300 zl. zakúpil.

Roku 1864 previedla sa v Púchove komasacia pri ktorej príležitosti dostal sa pre farára pod 4 merice pre učiteľa pode dve merice pozemok v takrečených Novinách a v ten rok darovala osviet. grofka Erdödka zemská pani fundus pod školu na nemž teraz školské stavisko stojí. (vidz. 1866 č. 77 protokoll.)

Roku 1865 dňa 2ho Marca zomrel farár Rudolf Okrutsky na lámku; pohr. počest nost. vykonali Samuel Kokeš senior Jan Križan súlovsky, Karol Križan zariečsky a Štefan Križan stankovsky farari.

Na miesto Okrutskeho zvolený bol Štefan Križan farár stankovsky, ponevác však povolanie neprijal zvolila cirkev Maximiliana Hudec administratora slovenskej cirkve Peštanskéj, ktory na Velky Piatok úrad

⁷¹ Od roku 1971 Trenčianske Stankovce.

⁷² Korún.

⁷³ Pakfón alebo tiež alpaka je kov – zliatina medi, zinku a niklu.

⁷⁴ Pravdepodobne z nepálených tehál, ktoré rýchlo podliehali skaze pri častých záplavách riekou Váh.

nastúpil a dňa 21ho Mája 1865 skrz dôst. p. superintendenta Kuzmányiho, Samuela Kokeš seniora a dekana K. Križan do úradu uvedený bol.

Toho roku vystavili sa múry chrámu až po takrečenú Gleichu a roku 1866 sa pokryli šindelom.

Roku 1867 dali evanjelici v Zelený Štvrtok a Velky Piatok zvoníť – čo im richtár obce s dvoma boženníkmi zabrániť prišiel. Evanjelici na ten zákaz nič nedbali, za čo potom katolici na evanj. fare vo dne verejne, počas zvonenia okna vybili (vidz. list č. 49. 1868.) Tohože roku kúpila cirkev pre chudobných takrečený Bakalikovský dom za 82 zl. V stavbe chrámu sa pomáli pokračovalo menovite vo vakovke⁷⁵. Toho istého roku zomrel inšpektor Ladislav Nozdrovický, ktorý na polepšenie platu farára a učiteľa 220 zl. poručil. Roku 1869 zomrel učiteľ Ján Lehotsky dňa 24ho Decembra, na jehožto miesto zvolený bol Pavel Ondrička, pomocný učiteľ z Rákoš Kerestúra⁷⁶ a ktorý dňa 1ho Júna 1870 úrad svoj nastúpil a až dosavad tu uraduje.

Roku 1870 bol Maximilian Hudec za profesora na štatnu učiteľsku pripravovnu vymenovaný, ktorý následkom toho majú tu s daktorýma cirkevníkma potrký, cirkev zanechal. Na jeho miesto došiel Pavel Roy⁷⁷ kaplan staroturanský, ktorý od 26ho Októbra 1870 do konca roku 1874 uradoval a do Kochanoviec za farara zvolený bol. Po Royovom odchode vymenovaný bol za administrátora cirkve Ludvik Zsambokrétthy, bývalý kaplan Kochanovsky, ktorý po prvýkrát služby Božie na Silvestra odbavoval a dňa 17ho Januára 1875 zvolený, potom na den Vstúpenia P. na nebe skrz seniora Karola Križan inštalovaný bol a s Božou pomocou dosávad teda 26 rokov uprostred veľkej péče a utrpnosti uraduje.

Od času obživenia, novopostavenia cirkve nasledujúci duchovní uradovali v Púchove:

Michael Kordík 1783 – 1808

Juraj Okrutský 1808 – 1838

Samuel Melfelber 1838 – 1849

Rudolf Okrutsky 1849 – 1865

Maximilian Hudec 1865 – 1870

⁷⁵ Zastaralo omietka.

⁷⁶ Rákoskeresztúr je bývalé mesto v Maďarsku, ktoré je dnes súčasťou XVII. Budapeštianskeho obvodu. Rákoskeresztúr bol 1. januára 1950 zjednotený s Budapešťou.

⁷⁷ Pavel Peter Roy (1839 – 1909) sa narodil v Novom Meste nad Váhom. Bol zaťom Jozefa Miloslava Hurbana a otcom známeho slovenského básnika a prekladateľa Vladimíra Roya. Teológiu študoval na evanjelickom lýceu v Bratislave, na univerzitách v Lipsku, v Erlangene a vo Viedni. P. Roy bol vysvätený za kňaza v roku 1864, pričom toto povolanie vykonával v r. 1864 – 1870 v Starej Turej, 1870 – 1874 v Púchove a v r. 1874 – 1904 v Adamovských Kochanovciach, kde je aj pochovaný. V r. 1884 – 1904 pôsobil ako konsenior (zástupca predstaveného) Trenčianskeho seniorátu. Od r. 1904 žil na dôchodku v Melčiciach, kde zomrel. Patrí k zakladateľom slovenskej národnej bibliografie, pričom je autorom slovenského knihopisu za roky 1869 – 1873. Bol činný aj ako publicista. Svojimi článkami z náboženského života a histórie prispieval do mnohých novín a časopisov. P. Roy bol členom Matice slovenskej, Muzeálnej slovenskej spoločnosti a účastníkom Kníhtlačiarskeho spolku v Martine. Pozri *Slovenský biografický slovník: V. zv.: R-Š*. Martin : Matica slovenská, 1992, s. 128.

Pavel Roy 1870 – 1874

Ludvik Zsambokréthy od 1874 - -

Kaplan boli len dvaja:

1. Michael Roháček 1874

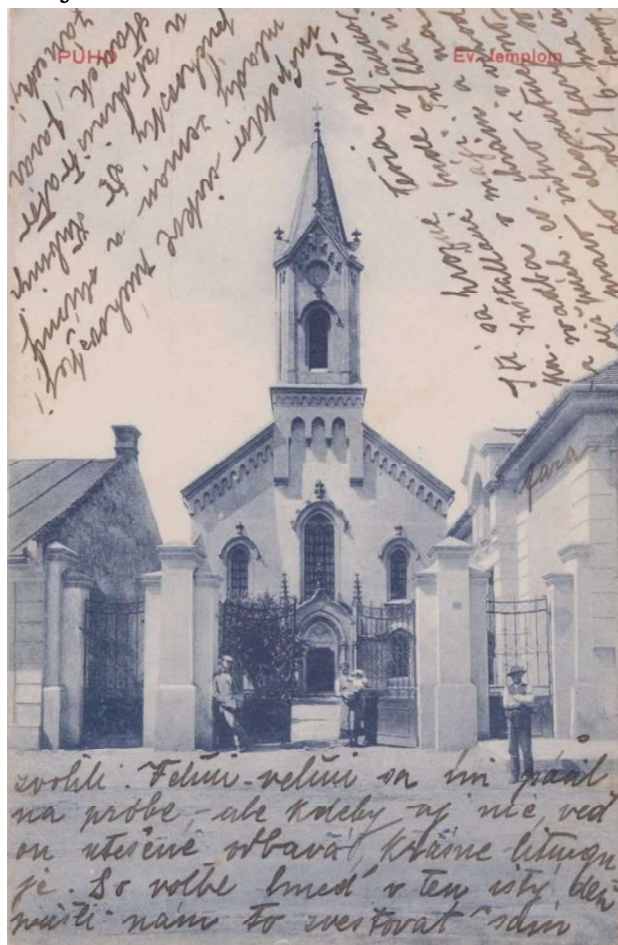
2. Miloš Kifs 1897

Prvý zomrel na suchoty na Turej, druhý taktiež odišiel za kaplana na Turú odkiaľ za farára do Štrby v stolici Liptovskej zvolený bol.

Roku 1871 dňa 15ho Júni držal dôst. pán superintendent Ludvik Geduly visitáciu počas uradovania farára Roya a Juliusa Nozdrovicky inspektora (vidz visit. protokoll zv. 1871.) Počas 4 ročného uradovania Pavla Roya pokračovalo sa v stavbe chrámu, menovite roku 1873 postavilo sa sanktuarium.

Jaknáhle nastúpil Ludv. Zsambokréthy svoj farský úrad - tu z jakejsi pomsty účinkovala sa ta, aby veritelia cirkvi dlžoby vypovedali - následkom čoho musela cirkv najprv dlžoby poplatiť a stavbu nechať tak, keď pre dakési očernenie vtedy z Nemecka malé - len 50-70 zl. podpory dochodili.

Roku 1875 urobil farár sbierku a dal postaviť na miesto letiacej brány do farského dvora terajšiu železnú bránu za 160 zl.

Pohľadnica s fotografiou vstupu do evanjelického kostola v Púchove bola poslaná v roku 1911 V. Švehlovou - vtedajšou snúbenicou V. Roya. Informovala ňou svoju tetu o zvolení jej nastávajúceho za evan. farára v Púchove. Zdroj: Archív autora.

Roku 1876 nadstavila sa vtedy nizučká väža o dvanásť siah vyše a shotovila tak ako teraz vyhliadá. Že starý kostol v novom stál a zapotrebné ho bolo odstrániť a sklepenie nad hlavným chrámom shotovať - k čomu neboli peniaze, preto vyžiadal farár od Vys. Ministerstva povolenie ku suplikácii a poslal Jána Tehlára a Jána Kadlečíka, potom Jána Kováča a Št. Orgonika suplikovať, ktorí 583 zl. 72 kr. aj sobrali. S touto malou summou sa nemohlo ku práci pribrať - preto rozposlal farár na všetky strany prosbopisy, napísal v nemeckej reči históriu cirkve a rozposlal ju po Nemecku takže nielen Gustav Adolfský spolok⁷⁸ bočný milodar 4260 zl. udelil, ale aj následkom dakoľkých článkov farára v stuttgartských evanj. novinách výše 2 tisíc zlatých sobral, ba na prosbopisy jeho nielen kňazské Collegium z Berlína 98 zl. 92 ko. v dukátoch poslalo, ale aj jeho Jasnosť kráľovská hanoveranský kráľ 90 zl. Jeho Jasnosť kráľ uhorský František Jozef I. daroval na prosbu farárovi dňa 30. nov. 1875 – 200 zl. Jeho Osvietenosť Grof Beust rakúsky vyslanec v Londíne 37 zl. Jeho Osvietenosť p. Zsedenyi čo gener. inšpektor 20 zl. Jeho cisarsko kráľovská Výsosť Arciknieža Albrecht z Viedne 30 zl. Fridrich Teesdal angličan a priateľ farára z Linkolnu 18 zl. Lud. Hajiček pravotar 50 fl. Keď takto farár blízko 10 tisíc zlatých zo všetkých končín sveta s pomocou Božou, ale krvopotne sobral, vtedy začalo sa vzdor prekážkam, ktoré vlastní cirkevníci stavbe kladli, na energičné zakročenie farára – v dôvere Pána Boha stavať a Pán aj pomáhal tak, že sa dielo roku 1880 dokončilo – rúmy starého chrámu sa zborili a v novom zostali, a tak jakoby na rumoch stareho Jeruzalema nový postavený a dňa 26ho Septembra 1880 v 18-tú Nedelu po Trojici skrz dôst. p. superintendenta Ludvika Gedulyho (farára prešporského) pri valnom počte domácich aj prespolných ctiteľov Božích a okolitého kňazstva posvätený bol. V chráme kázal na základe Efez. 2. 19-22 domáci farár a na vonku stankovský farár Štefan Križan. Kázeň domáceho aj tlačou vydaná bola. Dej celý posviackej nachodí sa v cirkevnom časopise Koruhev číslo 19-té z roku 1880.

Nový tento chrám stavaný je dľa novogotického slohu – a stál na hotových peniazoch 26 197 zl. 16 kr. – na ktorý sobrali farári Okrutzky, Hudec, Roy 8870 zl. 10 kr. a Ludv. Zsambokrétly 17 327 zl. 61 kr. písmom sedemnásttisíc tristodvacat sedem zlatých aj 61 kr. nasl. čísla. Keď sa material, šichnická robota a nepočtené povozy porátajú tedy to asi 13 tisíc zlatých obnášia a tak by chrám stál 40 tisíc zl. v. č. Prácu a materiál cirkve zdarma dala.

⁷⁸ V roku 1832 bol v Lipsku založený spolok/nadácia s menom bývalého švédskeho kráľa Gustáva Adolfa II., ktorého cieľom bolo vypomáhať v oblasti finančnej pomoci menšinovým evanjelickým a reformovaným cirkvám v Európe, v Latinskej Amerike, Strednej Ázii a na Blízkom Východe. Viac o spolku pozri Gustav-Adolf-Werk e. V. [online] Dostupné na internete: <<https://www.gustav-adolf-werk.de/>>.

3) Počet duší dla tohtoročného popisu duší obnáša jak v matkocírkve, tak vo filiách⁷⁹ nie ináče rozptýlenosti spolu 1705 duší. Pri poslednej visitácii obnášal počet duší 1571 a tak zrostla cirkiev o 134 duše. Matko cirkiev sama počítaje len 260 duší – inoveriacich je v matkocírkve 1320 duší tedy pätnásobný počet.

Cirkevníci zamestnávajú sa zväčša roľníctvom. V matkocírkve zamestnávali sa za prajnejších časov aj rozličnými remeslami – pretože ale remesla upadli - tak nachodí sa teraz tu len jeden kadlec, 4 kušníeri, dvaja garbiari, jeden pekar, traja hrnčiari, jeden súkenník a dakolko murárov a obuvníkov. Mnohí nechali remeslo tak a držia sa roľníctva.

Takých údov⁸⁰, ktoré by si daké zvláštne zásluhy v cirkiev boli vydobyli na ten čias niet.

Miešaných manželství je v matkocírkve 10 – vo filiách 25 a tak spolu 35 párov, z ktorých dva páry vychovávajú svoje dietky katolícký, jeden pár evanjelický a v ostatných nasledujú dietky svoje pohlavie. Roku 1900 bolo narodených 70, confirmovaých 36. Od nás odstúpila katolíckeho farára sestra na Mojtíne na katolíckú vieru, k nam nepristupil nikto. Sobášených bolo 21 párov, zomrelo 45 osob. Cirkevnýma obradmi vzdor buričov nepovrhnul nikto.

Fotografia výstavby evanjelického chrámu okolo roku 1880 a zároveň asi najstaršia známa fotografia Púchova. Objavená bola na fare v Starej Pazove v Srbsku. Zdroj: Archív autora.

⁷⁹ Fília – pobočka/dcérocirkiev/filiálka.

⁸⁰ Aj vo význame „členov“.

4) Chrám je zdlžka 35 metrov, šírka 13 ½, výška 15 metrov. Nad portálom chrámu, ktorý na každom boku terakottové gotické väžičky na vrchu terakottové ruže – a ktoré na kamenných stĺpoch spočívajú stojí nápis: „Aj stánok Boží s lidmi. Zjev. Jána 21.2,3.“ Chrám zopierajú z jednej aj z druhej strany zvonku 18 na vrchu kamennými striedkami opatrených, murovaných pilieroch a ma 22 menších, väčších gotických v sanktuáriume ale u vrchu barvistých zasklených okien. Ponimo hlavného portalu vede ešte do kostola 4 dverí. Stavaný je zo samého kameňa a pálenej tehle, krytý je bridlicou (šipenom). Do vnútra chrámu vedie predsieň, v ktorej je nápis: „Vchádzajte tesnou bránou.“ atd. Luk. 13.24 a z tejto prechodí sa prez sklenné dvere do stredu chrámu, ktorý pozostáva zo dvoch bočných a jednej hlavnej lode a zo sanktuariuma, pri ktorom nad zákrstím na pravom boku, ale aj nad presbyteriumom sú lože. Na kancel⁸¹ vedú srubové točené schody – a na chor dvoje schodov – z jednej aj druhej strany chrámu. Chrám je dlaždený s veľkými štvorhrannými kamennými taberkami. Klenutie spočíva na 10 kamenných tesaných s terakottovými kapitelmi zdobených stĺpoch. V sanktuáriume nachodí sa oltár. O oltári tomto je už spomenuto – je v rokoko štýle roku 1643 vyhotovený a cennými rezbami a malbami na dreve opatrený. U spodku je obraz večere Pána s jeho učedníkmi; hlavný obraz predstavuje svadbu beránkovu, a najvyšší obraz ukrižovaného Krista. V pravo za stĺpom je obraz Pavla Apoštola, s knihou a s mečom, v lavo Peter s kľúčom – povedla týchto a nad nimi menšie obrazy 4 evanjelistov. Na ktorých sú nápisy: In honorem dei Triunius, Patris, Filii, et spiritus sancti in ornamentum Dei et Templi et externum commonefactionem Plebis haec ara consecrate est ut explosa Antichristi Idololatria et sprebe Fanaticorum Kakazelia ad eam verbum Dei pure et intelligibiliter populo praelegatur Sacramenta administrantur et Benedictione grex Dei imbuatur. Veni, vide et audi anno Christi 1643.⁸² Dalej nápis Oseae 2. Desponsavit te mihi in iustitia et iudicio et miserationibus.“⁸³ Oltár je ešte zo starého chrámu a dla slohu nešíkuje sa do nového chrámu - cirkvi robí zbierku na nový.

Na pravom boku u sanktuariuma stojí na drevennom stĺpe, v gotickom slohu rezbami ozdobená od terajšieho stolára Ferdinanda Kubička rim. kat.

⁸¹ Zastaralo kazateľnica.

⁸² Presné znenie latinského nápisu na oltári je: „IN HONOREM DEI TRINUI, PATRIS FILII ET SPIRITUS STI, IN ORNAMENTUM DECQUE TEMPLI ET EXTERNAM COMMONEFACIONEM PLEBIS HAEC ARA ERECTA EST, UT EXPLOSA ANTICHRISTI IDOLATRIA ET SPRETA FANATICORUM KAKAZELIA AD. EAM VERBUM DEI PURE ET INTELLIGIBILITER POPULO PRAELEGATUR, SACRAMENTA ADMINISTRANTUR ET BENEDICTIONE GREX DEI IMBUATUR. VENI, VIDE ET AUDI ANNO XTI MDLXLIII.“ Preklad textu znie: „Ku cti Boha trojjediného, Otca, Syna i Ducha Svätého, na ozdobu a okrasu chrámu a ku zovňajšiemu napomenutiu pospolitého ľudu je postavený tento oltár, aby pri ňom – zavrhnúc modlárstvo antikristovo a nešetiac falošnú horlivosť fanatikov – slovo Božie čiste a zrozumiteľne bolo predčítované ľudu, sviatosti prísluhovalé a stádo Božie žehnaním usplňované. Poď, Pozri a čuj! Roku Krista 1643.“

⁸³ Presné znenie latinského citátu proroka Ozeáša na oltári je: „DESPONSAVI TE MIHI IN IUSTITIA, IN IUDICIO ET IN MISERATIONIBUS.“ V preklade: „Zasnúbil som Ťa v spravodlivosti, v súde a v milosrdenstve.“

za 250 zl. vyhotovená kazateľna, na ktorú blahej pamäti Martyn Dujka mlynár z Vesky⁸⁴ 100 zl. oferoval.

Krstiteľnice sú dve – jedna starodávna kamenná, ktorá sa neužíva, druhá drevená v užitku. Miestny farár vyprostredkoval u diakonistky Marie Morneburg 88 zl. a dal u tunajšieho stolára Ferd. Kubička za túže cenu roku 1878 vyhotoviť. Nápis dobrodinkyne stojí na pokrívke krstiteľnice.

Organ zadovážil sa roku 1879 za 1226 zl. zo Schweidnitzu, pruského Slezka od Schlaga a syna na desať mutácii a pedalom, štýlu gotického slúži už teda 22 rokov bez toho, žeby bol reparáciu potreboval. Peniaze naň zadovážil miestny farár – cestou prosbopisou.

Chor na ktorom organ stojí, spočíva na 4 kamenných stĺpoch. Pavlače sú jednopatrové na oboch stranách chrámu z dreva na barnavo farebné. Na chore a pavlačoch je 16 z makkého dreva na barnavo farebných stolic. Vnútri chrámu na každom boku hlavného vchodu po 18- a tak spolu 38 z mäkkého dreva skrz Antona Stanek stolára v Dohnani⁸⁵ v gotickom slohu vyhotovených lavíc, ktoré s nápismi každej obce opatrené sú. Od sanktuariuma prvú lavicu ktorá je zeleným súknom obtiahnutá, venovala cirkvi farárovej a učiteľovej rodine. V lôžach nachodia sa taktiež po dve lavice. Nápisov niet. V sanktuariume visí na jednom boku obraz Luthera a na druhom Melanchtona, ktoré dakedy slečna Karolina Kučera z trenč. Teplic darovala. Ponimo toho visia na sanktuariume dva obrazy ukrižovaného Krista, z nichžto jeden na ľavo vysiaci je majstrovské starodávne dielo.

Lustre (lampy) sú tri, jeden sklený 12 ramenový z krištálového skla roku 1880 za 81 zl. 98 ko. zadovážený. Ostatné drevené, pozlatené pochodia zo starého chrámu roku 1850 z dobrovolných obetí nadobudnuté v nichžto už hore vyše spomienka urobená bola. Ponimo toho sú pod chorom dve petrolové lampy a v predsieni sklený lampáš. Chrám je s ostatnými budovami na 13 180 zl. u I uhorskej spoločnosti dištriktuálnou úmluvou zabezpečený.

5) Váža – jejžto spodok ešte zo starého chrámu zostával, ponevác ku novému chrámu nepomerne nízka, tak že od strechy nevyčnievala – musela sa nadstaviť. Stavaná je z kameňa osmihranná, so špicatou plechom krytou strechou u rohu plechovou baňou a krížom, na nemž je kohút pripravený. Baňa a kríž je vyhotovený v Jičine na Morave. Čelá väže odzobujú gotické ruže. Výška väže s krížom obnášia 43 metre, v nejž sú na dubových stolicach umiestnené 3 zvony. Najväčší 8 starých centov alebo 4 metr. c.⁸⁶ 48 kilo s nápisom: Podte do chrámu, slúžte tam Pánu Bohu na výsosti Vnitorní radosti. Horlivosti a príkladnou dobročinnosti cirkve evanj. a. v. Puchovské k zvelebení siona Božieho nadobudnutý za inšpektora Velk. p.

⁸⁴ Od r. 1920 Vieska-Bezdedov, od r. 1960 súčasť Púchova.

⁸⁵ Od r. 1927 Dohnány.

⁸⁶ Stará jednotka váhy, 1 metrický cent = 100 kg.

Ladislava Nozdrovicky a kneze Rudolfa Okrutsky. Shotovený od Bartolomeja Raffel C. K. zvonára ve Vidni 1851. Stredný 5 centový alebo 2 metr. c. 80 kilo ťažký s popisom: Lidu k probuzení k nábožnosti krestanske, zaopatrený, skrz Bartolomeja Kaffel C. K.⁸⁷ zvonára ve Vidni 1851 shotovený. Oba stojí 1240 zl. striebra. Tretí zvon malý, s hlavou železnou 200 kilov ťažky, z čiastky z vyslúžených penazí 140 zl. Zuzanny Janiek, služebnej u Ondreja Adamička kostolníka, z čiastky za starý 50 kilov ťažky puknuty a po 90 kr. za kilo predatý a z čiastky dobrovolných obetí u Pozdecha v Pešti za 300 zl. zadovážený. Je systému pozdechovského na nom i malé dieťa zazvoniť môže. Nápis naň složil miestny farár, ktorý nasledovne zneje: Vzbudzuj ze sna, též veď ke spočinku, hlásaj-etnú Božích služieb hodinku, volaj do práce, sprovádžaj k hrobu, oznamuj ohna strašlivú dobu. Z porukomstva úbohěj služby Zuzanny Janiek a z obetí církve puchovskéj počas uradovania Ludvika Zsambokréthyho ev. farára a dekana puchovského zadovážený a skrz velebn. p. seniora Karola Križan dňa 18ho listopádu 1882 slavnostne ku poctam B. posvätený. Öntöttek és felszerelték Pozdech József utódai Thury János és Rotsch Imre Budapesten 1882.⁸⁸ Zvonárom je teraz Pavel Plánovský, dostáva platu na hotových peniazoch 22 zl. – ponimo toho kantacie a koledu, čo asi 100 zl. vyniest môže.

6) Nádobu k Večeri Pána:

a) Kalich väčší strieborný znútra i z vonku pozlattený na podobu hrozna so znamenom N a stromkom. Na stopke kalicha, ktorá strom napodobňuje je figurka človeka so sekerou, s ktorou rúbe – čo tolko snad znamená, že jest již jakoby sekera ke stromu priložená Matúš 3.10 Luk. 3.9 pre nekajúceho ktorý nepije hodne kalich ten, váži 440 gramov.

b) Kalich menší strieborný pozlattený s vrchnákom, váži 92 gramov.

c) Kalich maličký strieborný s mištičkou a škatulkou pre oplatky vo futráli⁸⁹, - potrebuje sa pri spovedi nemocných, váži 187 gramov.

d) jedno ciborium⁹⁰ strieborné, dar od urodzeného niekedy pána Jána Bogchdy de Baranya et Hanzlikfalva, váži 300 gramov.

e) škatulka so žltého plechu na oplatky.

f) Držátko na oplatky od Gustav Adolfského spolku cirkvi roku 1901 darované v cene 26 zl. z Alpaky.

g) hlinený žbán, h) cinový kondriev starší i kondriev cinový na liter od Emilie Okrutsky vdovy po nebohom farárovi, s písmenami E. O. na spodku.

i) kondriev veľký cinový od Ondreja Adamička bývalého kostolného darovaný.

Chrámové náradie:

⁸⁷ Skratka „cisársko-kráľovský“.

⁸⁸ V preklade „Liaty a vybavený Józsefom Pozdechom a potomkami Jánosom Thurym a Imre Rotschom v Budapešti 1882“.

⁸⁹ Zastaralo púzdro/schránka.

⁹⁰ Tiež vo význame – liturgická nádoba.

k) 4 pakfonové svietne na oltár od Petra Zátareckého v cene 21 zl. l) 4 svietne drevenné na oltár, ktoré sa teraz neužívajú, m) dva svietničky sklenené na oltár, n) Dva zvončeky vyberaniu krajciarov.

o) dva krížiky drevenné na oltár,

p) 4 porcellanové vazne pre kvety na oltár,

q) jeden sklený žbanček ke krstu,

r) Tri železa na pečenie oplatiek,

s) želiezko k vykrojovaniu oplatiek,

t) dva zvonce ktorými sa pri kolade zvoní,

u) Armavia⁹¹ z mäkkého dreva v zakristi, kde sa kamže, sviece, presteradla opatrujú.

v) Armavia v presbyteriume v nejž je archív umiestený.

x) 4 kamže, tri staršie a jedna nová z dobrovolných obetí mládeže zakupená, ktorú Anna Plánovský ušila, taktiež jeden lutherák.

y) jeden stolík v zákristi so stoličkou a lavicou a jedna lavica pred zákristím pre kostolníka, jeden kufrik k pohrabom obsahujúci potrebné veci.

z) Oltarnie a kazateľničné rúcha - je ich 6 - jedno svetlé, potom červené, čierne, kotlovej farby, zase čierne od Anny Štepanec a Emilie Hajiček darované, konečne jedno šarlátové s veľkým krížom skrz farára Lud. Zsambokrétu v Nemecku vydobudnuté. Potom 13 ručníkov, medzi nima tri hodbábne. Konečne koberec pred oltárom od Cornelia a Luisi Zsambokrétu darovaný. Pri tom vyšívaná poduštička na oltári pod knižky a stolček na klkanie pred oltárom barnavo tapacirované a palička na zadušenie sviec. 5 hlinených vázi pre maje na Ducha; tri tabulky s číslami na značenie piesní.

7) Cirkevný Archív:

a) Historického významu sú cirkevné protokoly v latinskej reči písané No I. II. III. ponimo toho je protokoll cirkevných nariadení IV. z novšieho času a rozličné písomnosti cirkevne.

b) Matriky 5 sväzkou I sväzok pokrstených, sobášených, zomretých od roku 1784 - 1829 - sväzok II od 1830 - 1869. III sväzok od 1870 - 1900, sväzok IV je matrika narodených od r. 1901 -, sväzok V je matrika pochovaných od r. 1901 - vo sväzku II je soznam konfirmandov, ktorý sa roku 1871 započal. Tohtoroční konfirmandi sú v novej k tomu kúpenej matrike zaznačení. O prestupoch sa poznámky nevedú, bo také len zriedka stávajú sa, aj to zväčša len od prišielcov v rozptílenosti sa nachádzajúcich, avšak od cirkevníkov nie tak. Počas 26 ročného uradovania terajšieho farára stalo sa 8 prestupov - jedna osoba sa prinavrátila nazpät z katolíckej cirkve do evanjelickej. Výkaz náboženskej výchovy dietok a miešaných manželstiev, jako aj rodinná kniha nejestvuje.

c) Zápisnica cirkevných presbyterialných a školských zasadnutí viazaná V. v nejž je zaznačený aj inventár. Potom je 5 sväzkov v nichž sa

⁹¹ Akýsi druh nábytku - vstavanej skrine.

cirkevne počty viedli a vedú, kde sú aj dane a poistky pred ohnom zaznačené.

d) denník farského úradu obsahujúci v sebe vyššie nariadenia a denník odoslaných a prijatých listín.

e) cirkevne bohoslužebné knihy:

1. Summovný a gruntovný výklad celého písma svätého od akademikú Württemberských 4 sväzky.
2. Amadea Kreutzberga pobožné premyšľovanie.
3. Jubilejná biblia Ružičkom vydaná 1863.
4. Dva Tranosciuse na oltár a k organu.
5. Funebrál písaný po učiteľovi Lehotském, jeden Kuzmányiho s pohrāb. agendou Szeberinyiho po Rudolfovi Okrutzsky.
6. Listy národných učiteľov.
7. Palumbinyiho poklad modlitby od Max. Hudec darovaný.
8. Písaná latinská metaphisika.
9. Pašije zubekovské a katechismus Lutherov od Braxatorita.
10. Kniha rozličných nariadení tlačená.
11. Sartoriusova postilla.
12. Biblia sacra – slovenská aj jedna nemecká.
13. Murices Nobilissimae et novissimae diaetae Posoniensis scriptori sparsi, sive Apologia pro inclito comitatu Trenchiniensi Anno MDCCXXIII.⁹² 1723 tlačená v Puchove roku 1728 u Daniela Chrastinu a od Maximiliana Hudec dňa 8ho Februára 1895 u antiquara Dobrovského za 6 zl. 50 kr. zakúpená a cirkvi darovaná - obsahuje reči stoličných zasadnutí.
14. Jedna pečat mosadzná a jedna kaučuková stampilia⁹³.
15. 8 kníziek na inkasovanie poplatkov od cirkevníkov.

8. Dochodok cirkve :

a) Nehnutelnosti, od jednoha domu 80 zl. a od rolí 228 zl. Od jednej stodoly 32 zl. – avšak ponevāč zhorela a vrchnosť nedovolila ju znovu vystaviť, preto sa assekuracia⁹⁴ na splátku dlžoby obrátila a spodok sa predal Jozefovi Kováč za 300 zl.

Objem rolí má byt 24 prešporských meric, tak rečených Gabrielovských, ktoré sú v prenájmu. Cirkve kúpila túto živnosť za 4600 zl. aj s domom – dom predala za 600 zl. a role si podržala. Role v užitku farára obnášajú 4 merice a v užitku učiteľa 2 merice, ktoré sú na veľkej škode, bo sú každoročne vodou z Váhu zaplavené a úroda odpoli zničená.

Pomimo týchto rolí má cirkve testamentárne poručenú živnosť od nebohého kostolníka Ondreja Adamička taktiež aj starý drevený biedný teraz

⁹² Skôr spomínaná Maginova Apológia v pôvodnom názve *Ostne namierené proti pisateľovi najvznešenejšieho a najnovšieho bratislavského snemovania alebo Obrana slávnej Trenčianskej stolice*.

⁹³ Zastaralo razidlo/pečatidlo.

⁹⁴ Zastaralo poistenie.

dom, ktoré nemovitosti ale vdova po ňom vdovským právam do jej smrti užíva. Církev však za stavisko assekuráciu platí. Objem rolí robí 6 kat. jutrov⁹⁵ aj 1297 □ siah⁹⁶, kat. čistý výnos 18 zl. 76 kr. a dane 9 korun a 56 halierov. Toto je tým cieľom testované, aby mohla cirkev z jej dochodku vydržiavať dakedy farára a učiteľa (Vidz testament u súdu a odpis jeho v truhelke cirkevnej).

b) Kapitále priniesli minulého roku 129 zl. 90 kr. úrokov, ktoré sú u cirkevníkov rozpožičané z čiastky zabezpečené z čiastky nie. Kapitale tieto – vlastne z rúk pochádzajúce úroky smerujú na výplatu farára a učiteľa. Škoda veľká - že kapitále tie medzi cirkevníkov rozpožičané boli, bo sa mnoho z nich skrz hmotné upadnutie cirkevníkov stratilo – ba mnohí nechtiac platiť úroky cirkvi skrz to škodu trpí – ktorá však nechce im poškodiť, bo by mnohí vyšli na mizinu, keď by ich zažalovala. Kurátori i farár má s týmto neriadom veľkú omrzlosť a neprijemnosť.

c) Riadne príspevky peňažité sú dla dane každoročne nepartirované, to jest nedochodok preliminárny nepartiruje sa na údov celej cirkvi, ktorý sa však úplne nikdy sohnáť nemôže. Minulého roku bol nedochodok 541 zl. sobralo sa cestou porubu len 269 zl. 25 kr.

d) prípadné príjmy sú: zvonček, 12 ofer, dobrovolné obete a dôchodok od zvonov.

e) Od mesta dostáva cirkev na školské ciele od roku 1870 každoročne 120 zl. ktorú summu však matka cirkvi na fundáciu si obracia nechcejúc aby ostatní tejto summy účastní sa stali - separuje sa - kdežto filiálky vlastne nikdy sa s ničím neseparovali, ale všetky farchy snášali ochotne a keby tie sa separovali, tak by bolo matke cirkvi nemožno rozličné dávky splácať atd.

No páni kurátori peniaze tie vždy na bežné potreby minuli – a fundácia je len na papieri, ale v skutočnosti nie.

Od mesta dostáva pomimo toho 6 zl. farár na pol siahu dreva - učiteľovi ale platí 12 zl. ročne do pensijného krajinského fondu.

f) Dlžoby má cirkev na vonok 1400 zl. r. č. a sama sebe dlhuje 6002 zl. 94 kr. Pravotu má aktivnu straniva jedného pozemku s rodinou Tehlarovskou. Pozemok je na cirkev označený - v pozemnej knihe - ale ho užíva rodina Tehlarovská. Pravota vedie sa už od pár rokov a je v rukách senior. fiškála Kalmana Lange.

g) Pokladnica cirkevnia len drevenná drží sa vo fare a spravuje sa skrz dvoch kurátorov kassíra a kontrolora - ku ktorej sú dva kľúče, jeden opatruje kassír, druhý by mal opatrovať kontrolor, avšak pretože tento vzdialený je až na dedine - preto sa druhý kľúč vo fare opatruje - aby pri náhlych výplatách alebo príjmoch mohli sa veci aj bez kontrolora pokonať.

⁹⁵ Stará jednotka plochy – 1 katastrálne jutro = 5753,6 m².

⁹⁶ Štvorcová siaha = 3,5966 m.

Účty sa skladajú každoročne pred verejným, týždňom popredku z kanela vyhláseným konventom každoročne v Marciusi. Príjma roku 1901 robila i s požičkami atd. atd. ktoré si cirkev urobila 2680 zl. 64 kr. Výdavok 2306 zl. 23 kr. zaostatok v kassy 374 zl. 41 kr. Prítomný stav cirkve je príjma : 1696 korun 53 hal. Výdavok 1611 kor. 4 hal. Zaostatok 85 kor. 49 hal.

g) Základín cirkevných je 26 a súc:

1. Základina na väzové hodiny 10 zl. 45 kr.
 2. Základina Vesčanská drevová 10 zl. 39 kr.
 3. Stuttgardsko Meklemburgská 922 zl. 69 kr.
 4. Ondrej Adamičkovská 544 zl. 82 kr.
 5. Ondrej Adamičkovská missijná 27 zl. 25 kr.
 6. Puchovská kantaciová 2135 zl. 94 kr.
 7. Ladislav Nozdrovicovská 220 zl.
 8. Julius Nozdrovicovská 190 zl.
 9. Evy Kubiš 100 zl.
 10. Vdovsko sirotská 443 zl. 6 kr.
 11. Dohnanská 731 zl.
 12. Moštištská 589 zl. 50 kr.
 13. Ihrištská 527 zl. 12 kr.
 14. Fundacia hoštinská drevová 423 zl. 95 kr.
 15. Fundacia Hoštinská 559 zl. 94 kr.
 16. Nimnická 473 zl. 98 kr.
 17. Strezenická drevová 334 zl. 85 kr.
 18. Strezenická 168 zl. 4 kr.
 19. Povožná 271 zl. 97 kr.
 20. Vesčanská 490 zl.
 21. Gustav Adolfská 122 zl. 76 kr.
 22. Chudobinská 1969 zl. 54 kr.
 23. Puchovska 700 zl.
 24. Adamičkovská 272 zl. 4 kr.
 25. Na druhú stanicu učiteľskú 215 zl. 87 kr.
 26. Na nový oltár 653 zl. 61 kr.
- Summa obnošia 13383 zl. 60 kr.

Na toto má nemovitostí pomimo chrámu a školy rolí v cene 4 tisíc dom 1000 zl. stodol 400 zl. zhoretej stodoly apekuracia 302 zl. 50 kr. potom spodok stodoly 300 zl. r. č. spolu 5002 zl. 50 kr. Kapitále na obligáciách (ked by boli všetky isté) robia 1898 zl. 17 kr. summa celej hypoteky základin by robila 7500 zl. 67 kr.

Ked prirátame k tomu dlžobu chrámu 4909 zl. 65 kr. do rozličných fundacii a dlžbu školy 1093 zl 29 kr. tak by počet fundacii bol úplný 13.503 zl. 29 kr. Ponimo toho dlhuje cirkev ešte Gabrielovi na zakúpenú živnosť 500 zl. Pavlovi Piškovi 250 zl. a Mazákovi na školu 650 zl. spolu 1400 zl. r. v.

10) Cintery má matko cirkve dva, jeden starší a druhý hned vedľa neho novší, oba sú z predku nizučkým, porúchaným teraz múrom a z bokov priekopami a živým plotom ohradené. Teraz žiada vrchnosť poriadnejšiu ohrádku, ktorá by sa aj patrila, ale pretože dosávaď mesto na túto ohrádku nakladalo - teraz však útraty ohrádze na cirkve uvaluje - preto sa ohradzá tá neopravuje. Zdlžka cintera obnášia 60 metrov šírka 40 metrov - pozemok je výlučná vlastnosť cirkve. Hroby sa do radu nekopajú, hĺbokosť hrobu pre malých 1^{1/2} m. pre veľkých 2 metre, od hrobov sa do cirkve nič neplatí. Hrobári sú teraz Ondrej Hrnčiar evanj. a Štefan Pupák r. k. jejích plat obnášia za veľkú jamu 1 zl. 20. za malú 60 kr. Tráva z cintera patrí farárovi.

11) Dobročinných ústavov ani žiadnych spolkov niet v cirkvi.

Žebrákov evanjelických máme prítomne v celom objeme cirkve troch, ktorých si obce opatria a ktorí vždy nežobru len vtedy keď si zarobiť nemôžu. Zväťša v zime - bo evanjelik dokial sa hybat môže dotial pracuje a stydí sa žebrať.

B. Drevocirkve je jedna Dohnan.

Počet duší evanjelických je v nej 224 - vo 46 domácnostiach. Pri poslednej visitácii roku 1871 bolo 195 duší zrostla teda o 39 duší. Inoveriacich je 441 zl. a vzdialená je od matkocirkve pol šesta kilometra. Nemá ani chrámu ani modlitebnice - ale ani vlastnej školy - má len vlastnú zvonnicu so zvončekom, ale aj to na cudzom židovom pozemku. Hrobitov má osobitne vymeraný Príspevky odnášajú údovia do matkocirkve dla daňového zlatého. Na riadnu školu, ale do teraz len v prenajatom dome. Učiteľka je Maria Štrba, ktorá teraz dva roky s dobrým prospechom svoje povinnosti zastáva. Cirkve mieni tam toho roku školu stavať.

C. Filiálky sú:

1. Hoština⁹⁷ - má 59 domácností 284 duší, upadla od poslednej visitácie o 16 duší. Školu má pokútnu, ale modlitebnice žiadnej. Hrobitovy má vlastné dva, z ktorých trávu farárovi odvádza. Zvonica stojí pod kaštieľom s jedným zvonom, na ktorom sa aj katolíkom zvoní. Inovercov je tam 213 a vzdialená je od matko cirkve 8 kilometrov. Hrobár je Štefan Koroš a (vynechané miesto pozn. P. M.) od hrobu platí sa 20 - 40 kr.

2. Ihřište⁹⁸ - má 32 domácností v nich 143 duše, inovercov 22. Pri poslednej visitácii vypadla mýlne z protokollu - nevie sa teda či od toho času zrostla alebo nie. Nemá ani modlitebnice ani školy - dietky navštevujú teraz riadnu školu Dohnanskú, má svoj cinter i zvonnicu a je pol šesta kilometra od Puchova vzdialená. Hrobár je na teraz Ján Chovanček a Ondrej Pavelka.

3. Mostište⁹⁹ - má 40 domácností v nich 227 duší - Inoverci sú 4. Roku 1871 mala 184 duše a tak zrostla o 43 duše. Nemá modlitebnice ani

⁹⁷ Od r. 1920 Hoština, od r. 1979 súčasť Púchova.

⁹⁸ Od r. 1920 Ihřište, od r. 1979 súčasť Púchova.

⁹⁹ Od r. 1979 súčasť obce Dohňany.

riadnej školy len pokútnu, v nejž je učiteľom sedliak Pavel Mareček. Hrobár je teraz Ondrej Junga a Ján Martak – od jamy platí sa 20 – 40 kr. Filiálka je od matky cirkve vzdialená pol deviata kilometra.

4. Nimnica – má 38 domácností, 170 duší, inovercov 183, a zrostla od predošlej visitácie o 56 duší – má tri spoločné cintery. Travu v nich berie odpoli katolícky odpoli evanjelický farár, ktorú občania skosia, usušia, podelia a farárom dovezú. Zvonica a zvonček sa spoločne užívajú. Hrobári sú Pavel Chovanec a Monček Mikláš, ktorým sa od jamy 20 - 40 kr. platí. Vzdialená je od cirkve na tri kilometra.

5. Strezenice – má 24 domácností 123 duše. Roku 1871 pri poslednej visitácii mala 99 duší, zrostla teda o 24 duše. Inovercov je 254. Cinter má neohradený, osobytný, z nehož farárovi seno odvadzajú. Zvonica, zvonček sú spoločné. Dietky chodia do Púchova do školy. Hrobári sú Taraba Ondrej, Anton Gardian - platí sa im od jamy 20 – 40 kr. Filiálka je vzdialená od Púchova pol treť kilometra.

6. Veska – Bezdedov – má 32 domácností, 203 duše a tak od predošlej visitácie upadla o 20 duší, inovercov je 26. Má pokútnu školu pre menšie deti – väčšie deti chodia buď do Púchova, buď do Dohnane. Učiteľ je Ján Obadal – bývalý učiteľ na Morave, ktorý vzdor svojho vysokého veku dietky veľmi dobre vyučuje. Ma osobytný na vesčanskom boku na vysokom kopci ležiaci ale neohradený cintorin, ktorého trávu farárovi neodvádzajú, bo ju s dobytkom vypasú. Zvonica vlastná, stojí na bezdedovskom boku so zvončekom. Hrobári sú Ondrej Jamborek a Ondrej Rybár, od jamy platí sa 60 kr. Vzdialená je od Púchova 4 kilometre.

7. Hrabovka¹⁰⁰ – V tejto obci do nedávna nebolo žiadných evanjelikov, teraz je tam 5 domácností v nich 22 duše. Inovercov je 106. Mrtví sa do obecného cintorína pochovávajú a na zvonici sa aj evanjelikom zvoní. Hrobári sú Ondrej Tukýň a J. Kačík. Vzdialená je pol treť kilometra. Církev má na teraz v rozptílenosti nasledujúce duše: v Beluši 6, v Orlovém¹⁰¹ 6, v Kočkovcäch 4, Rovne¹⁰² 6, Ladce 7, Pruské 3, Hričov 5, Bohunice 7, Sedmerovie¹⁰³ 3, Trstie 4, Udiča 3, pomimo týchto Visolaj 1. Nasledujúce obce, kedby v nich evanjelické duše nachodili sa, patria k Púchovu: Okrut, Prosné, Hatné, Upohlav, Dulov Novejsa¹⁰⁴, Mikušovce, Kvašov, Hloža, Tunežice, Lieskovec, Slopna, Pružina, Sverepec, Podskalie, Mojtín, Podhorie, Hornie dolné Lieskové, Briestenné, Čičmany, Nosice¹⁰⁵, Hornia dolná Breznica, Horenice¹⁰⁶, Hvorka¹⁰⁷, Horovce, Krivoklát, Lednic-Lehota¹⁰⁸,

¹⁰⁰ Od r. 1944 súčasť Púchova.

¹⁰¹ Od r. 1971 súčasť Považskej Bystrice.

¹⁰² Od r. 1927 Lednické Rovne.

¹⁰³ Od r. 1990 Sedmerovec.

¹⁰⁴ Od r. 1927 Dulov.

¹⁰⁵ Od r. 1973 súčasť Púchova.

¹⁰⁶ Od r. 1955 súčasť Lednických Rovní.

¹⁰⁷ Od r. 1920 Hôrka, od 1955 súčasť Lednických Rovní.

¹⁰⁸ V r. 1920 Lednická Lehota, od r. 1960 súčasť obce Lednica.

Medné¹⁰⁹, Červený Kameň, Podhradie¹¹⁰, Tuchyňa, Klieštiná, Mariková, Markušovce.

Matka s filiami nachodí sa od počiatku i ohľadom tarchy a práva v jednom sväzku – spoločne udržuujú chrám, školu, faru, farára, učiteľa – bo ináč malý počet duší v matko cirkve, nebol by v stave cirkiev udržiavať. Filialníci, ba i v rozptílenosti sa nachodiací veriaci navštevujú pilno služby Božie v matko cirkve a zúčastňujú sa ochotne pri Večeri Pána. Mnohí sú vo väčšine inovercov pokúšaní k prestupu, ale preto verne sotrvávajú pri evanjelickej viere – len vyvrhľáci vieru opúšťajú.

II. Správa cirkve

1. Inšpektor cirkve je Velkom. p. Juraj Kubínyi, krajinsky vyslanec a statkár v Bohuniciach.

2. Konventy služia sa dla potreby viac krát v roku a svoláva ich slov. B. kazateľ s porozumením p. inšpektora jedným týždnom popredku z kamle počas valných služieb Božích. Konventom predsedá farár a inšpektor, v neprítomnosti inšpektora zahajuje konvent aj sám farár. Konventy držia sa vždy v chráme Pána po službách Božích. O poradách cirkevných, presbyteriálnych a školských drží sa protokol v jednej sviazanej knihe, ktorý učiteľ píše.

3. Presbyterstvo záleží s 8 údov ktorí sa na 6 rokov volia.

4. Školská rada záleží s 8 údov a v Dohnani je aj dozorca školy Ján Kollár.

5. Kurátorov je 8 v matke Jozef Pobežal spolu Kafsív a Mazák Ján, v Streženiciach Ondrej Ruža, v Dohnani Ondrej Dujka, na Veske Pobežal, v Hoštine Ján Korček, v Moštištoch Ondrej Gáborko, v Ihřištoch Ondrej Škripec, v Nimnici Štefan Mikušec. Tyto vyberajú cirkevnie poplatky.

6. Kostolníkom je od 18 rokov Ondrej Vavrik, ktorý na čistotu chrámu dohliada, chodí so zvončekom a vyberá obeť, posluhuje v úradných funkciách slov. B. kazateľovi, kde to potreba vyhľadáva. Jeho stály plat obnošia 10 zl. ročite, potom 3 zvončekové ofery, vždy popoludní v každú výročitú slavnosť. Od krstu dostáva 2 kr. od vacky a 2 kr. od sobáša 10 ko. od pohrebu v Púchove 10 kr. na filie nechodí k pohrābom a osobytnú koledu. Človek je čistého charakteru, mravný, svedomitý, v službe ochotný, poslušný, horlivý, v cirkevnie veci pečlivý, nehladiac na svoj zysk nikdy.

III. Vnutorný mravný stav cirkve

1. Cirkevníci navštevujú služby B. počas nedel a sviatkov vzdor veľkej vzdialenosti veľmi pilno – nadovšetko v čas výročitých slávností je chrám preplnený. Pres jaro a leto hľadajú si vyživenie v ďalekých krajoch, nesúčastnejú sa na jejích pravda – duševnú škodu - v chráme služieb B. a tak není chrám tak navštívený – ale jak nastúpi jeseň, menovite Advent, vtedy sa chrám naplňuje. Pomimo chrámu sa den sviatočný ctí, nepracuje

¹⁰⁹ Od r. 1960 súčasť Lednických Rovní.

¹¹⁰ Od r. 1920 Vršatské Podhradie.

sa, a pod službami B. sa všetko slušne a poriadne deje – bez všetkej prekážky. Najdu sa však žiaľ Bohu aj takí, ktorí zriedka služby Božie navštevujú, avšak takých je chvala Bohu veľmi malý počet.

2. Po poludnajúšie služby B. sa vždy s čítaním homílií Amadea Kreutzberga a s modlením modliteb z Palumbínyiho pokladu i spevom vybavujú. V pôstnom čase sa však číta historia utrpenia Krista Ježiša od Lindera farára čabanského spísaná.

Všedné služby B. zanikli, bo vymreli starí ľudia ktorí pilno navštevovali chrám – teraz sa síce každý den ráno zazvoní a kostol otvorí, a ak len jedna duša dojde i s tou sa služby B. zadržia, ktore za spevu dvoch piesni a z modlitby záležia.

V čas Adventu držia sa dvakrát cez týždeň v útorok a piatok takrečené roraty ráno o 6ej hodine pri sviečach, ktoré bývajú vždy húfne navštvienené a pri nichž sa o príchodu Ježiša K. výklady čítajú. Taktiež držia sa cez pôst každý piatok večernie služby Božie – pri svetlách, pri nichž sa historia utrpenia Ježiša K. číta.

3. Domáca nábožnosť ešte trvá, zvlášte v nedelnie a sviatočné dni, ktorá sa spevom modlitbou z kancivnala a čítaním Savtoriusovej postilky deje. Starší ľudia čítavajú písmo svaté jakoby pre ukrátenie času, bo iné knihy nedržia za hodné čítať. Svatýma knihami sú takmer všetky domácnosti zaopatrené.

4. Medzi zničenejšie poklesky ktorýmž jednotliví služia, je nemiesné požívanie opojných nápojov – čoho následok je duševné i telesné schudobnenie. Rozsobásených manželství niet, na rôzno rozejdetých je dvoje. Taktiež divých manželství niet. Nemanželských detí narodilo sa minulého roku 10, počas poslednej visitacie ich bolo 11.

5. Cirkevních kázeň mimo napomenutých skrz kazatela a dakedy peňažitej pokuty na chrám Pána neni žiadná. Na teraz neni ani nikto chvala Bohu vo väzení - čo sa ale aj veľmi zriedka stáva.

6. Dobročinné obete robili pomimo 1/5 zl. zvončeka a 22 zl. oltarných obetí – obete na chrám Pána 26 zl. 65 kr. obete na sviece 6 zl. 16 kr. obete na nový oltár 11 zl. 50 kr. obete do fundácii 5 zl. 72 kr. obete na kamžu 15 zl. 80 kr. = spolu 65 zl. r. č. Tieto obete konajú sa cestou sbierky proti takrečeným potrebovaniam. Na dobročinné ústavy, ciele, na školy, cirkve obetovalo sa 25 zl. 45 kr.

7. Inoveriaci sa jak v matko cirkve tak vo fíliach vo väčšom počte lež evanjelici nachodia a žijú s evanjelikmi v obstojnej zhode.

8. Sekty sa dosavád vzdor pokušení nenachodia.

9. Bezkonfessionálnych občanov tiež niet, no sú snad mnohí horší, lež mnohí bezkonfessionálni.

V. Farský Úrad

Terajší slova B. kazatel a farár Ladislav Ludvik Zsambokrétthy, narodil sa v roku 1844 dňa 26ho Novembra v Malých Žabokrekoch (Kiss

Zsambokréth) v stolici trenčianskej v Uhrách z otca Štefana Zsambokréthyho zo zemanského rodu pochádzajúceho a z matky Theresie Križan z Malých Bieroviec v stolici trenčianskej oba evanj. a. v. elementárne školy vychodili v Moravskom Lieskovom u výborne učeného učiteľa Ondreja Porubský – potom šiel roku 1857 do Prešporka na Lyceum, kde roku 1864 maturitu zložil a potom sa na theologickú fakultu do Viedne odebral, kde tri roky študujúc kandidatickú zkúšku u Jeho Dôst. p. Ludvika Gedulyho superintendenta v Prešporku složil a roku 1869 dňa 9ho Februára od tohože superintendenta vysvätený za kaplana ku boku vel. p. farára Kochanovského Ludvika Bachára povolaný bol, kde do konca roku 1874ho úrad kaplanský zastával a súc na uprazdnenú stanicu farskú tu v Púchove za administrátora vymenovaný – zvolila ho cirkev dňa 17ho januára 1875 za farára, kde dosavád teda už vyše 26 rokov uraduje a kde ho Pán za hodného uznal znášať „trízne dne i horka“ a všeliaký kríž. Vraví slovensky, maďarský nemecký.¹¹¹

A) Služba duchovnia.

1. Poriadok služieb Božích. Nedelnie a sviatočné služby B. začínajú sa ráno - v lete o 9tej v zime o 10tej hodine vždycky s „Nejsvetejším“ – alebo s „Ó Ježiši“. Potom sa spievajú tri piesne na slavnosti 4 - pomedzi ktorými sa číta modlitba a tedty evanjelické a epištolicke, za tým kázanie slova Božieho z perikop. zamienave - jeden rok z evanjelií druhý v epištolí. Služby sa zaklučujú s áronovským požehnaním a spevom.

Nešpornie služby konajú sa o druhej popoludni so spevom dvoch piesní, modlitbami výkladom písma svätého. V čas adventní ako je už hore spomenuto, konajú sa v útorok a piatok takrečené novaty o 6tej ráno s premyšľovaním o príchodu Pána, modlitbami a spevom. V čas postní byvajú každý piatok večernie služby B. s premyšľovaním o utrpení Ježiša - pri svetlách. Výročité slavnosti svätia sa po dva dni. Na Štedrý večer a na Silvestra konajú sa večer o 6tej služby B. s antifonami, žalmom, spevom, modlitbami a kázaním slova B. Pamiatka reformácie svätí sa v I. Nedelu mesiaca Novembra s oferoou pre dobročinné ústavy Gustav Adolfsky a iné. Slávnosť posvätenia chrámu svätí sa 18tú Nedelu Trojičnú, to jest v najbližšiu nedelu ku 26 Septembra taktiež s oferoou. Konečne poďakovanie za úrody zemské vždy koná sa vždy v poslednú nedelu Trojičnú.

Kajúce slavnosti sú 10 Nedela po Trojici s čítaním skázy Jeruzalemskej – a deň 25 Augusta rozpomienka na veľký požiar a potopu. V Kvetnú nedelu a Veľký Piatok spievajú sa takrečené pašije od Zubeka roku 1807 shotovené.

Kázne držia sa vždy na základe periskopických textov zamienané jeden rok z evanjelií a druhý s epištolii. Ze slobodných textov kážu sa len príležitostné kázne. Kazatel káže vždy naspamät jak v chráme tak pri pohrãboch.

¹¹¹ L. L. Zsambokréthy zomrel 25. júna 1911 a je pochovaný v Púchove.

2. Katechisacia držíeva sa od I Nedele Trojičnej do 1ho Septembra, pokiaľ sa školy nezapočnú. Po čas téj učia sa deti ale i väčšia mládež vždy ten periskopičný text z ktorého sa kázalo. Tento sa potom vysvetľuje – a katechismus Lutherov opakuje a vysvetľuje. Dospeljšia mládež málo navštevuje katechisáciu, bo jej niet doma – lež vo svete na vyrobkoch.

3. Vyučovanie konfirmandov deje sa cez celý pôst každodenne jednu hodinu – a síce prerepetuje sa v niekoľko hodinách Lutherov Katechismus a potom sa prevezme „Vyučovanie Konfirmandov“ od Gabriela Belohorského, bábšriemského seniora. Pre podporovanie cirkevnej literatúry užíva sa každé dva tri roky iná prirôčená kniha. Tak sa užívala Mockovičkova, D. Lichardova, Jana Fabryho, Gustava Seberinyiho. Konfirmuje sa vždy v Zelený štvrtok, slavnosť konfirmácie deje sa nasledovne: dietky príduť s rodičmi do chrámu spievajú dve nábožné piesne, na čo sa koná modlitba a výklad – a potom sa pristúpi ku oltáru kde po kratičkej reči examen s Katechismu skladajú a potom už smluvu svoju obnovujú a Veleb. Večeru Pán požívajú. Konfirmačné lístky sa taktiež rozdáujú.

4. Mladoženisi sa počas ohlášek dva tri krát v náboženstve vyučujú, len že mnohí k takemuto vyučovaniu zriedka dostavia sa.

5. Pri službách B. užíva sa Agenda, to jest „Poradek prác cirkev. kazateľa slov. Božieho v cirkvách evanj. aug. vyzn. se pridržejících s pripojenými potrebnými formulármí, z čiastky z liturgie Videnské na rozkaz cisársko kráľovský Roku Páně 1788 od tamejši evanj. konsistore vydanie. Pri pohrěboch Szeberyinyiho funebral, pri speve výlučne Transciov kancional. Služby B. konajú sa výlučne len slovensky, pohrěby, krsty a sobáše i zpoved prislúhujú sa na žiadost slovensky neznajúcich veriacích aj maďarsky alebo nemecký.

6. Pri krste svatem bývajú najmenej dvaja svedci – kmotrovia – prítomní. Vpáde, že by nikto neprišiel zaopatrí farár svedkov, buď kostolníka - alebo svojho sluhu - atd. atd. Šestonedielky sa na 14tý v čas núdzi na 8 den uvadzajú. Baby sú neni skrz cirkev ani skrz obec ustanovené – a po dedinách každá staršia baba ktorá cíti dakúsi vedomosť v tej veci babí – bo vec tato neni ešte vrchnostensky sariadená. No žiaľ Bohu že neučené baby šestonedielky i deti opatrujú, mnohá pre jejích nevedomost zomre a mnohé dieťa skázu vezme. V meste sa nachodia teraz tri diplomované baby. V páde potreby by boli tieto spôsobilé aj krst previesť – no to sa veľmi zriedka stáva – po čas mojho uradovania neznám len jeden pád.

7. Veleb. Sviatosť Večere Pána prislúhuje sa v 3 hlavných čiastkach cirkevného roku, v čas adventní, v čas pôstny a v čas letní okolo X trojičnej nedele. Ináče prislúhuje sa Večera Pána kedy kolvek aj jednomu hodovníkovi, bo duchovnímu je milšie v chráme P. Večeru prislúžiť, ako po ďalekých filiách k nemocným snad aj v noci chodiť. Večera Pána prislúhuje sa ráno pred službami B. o 9tej hodine – len vo Velky Piatok prislúhuje sa po službách B. – bo sa ten zlý obyčaj bol ukorenil, že mnohí po spovedi šli do

rynku na trh a služby B. nechali – preto sa spoved drží po službách B. bo tak každý zetrvá cez celý čas v chráme. Minulého roku zúčastnilo sa Večere Pána 849 mužských a 1112 ženských spolu 1961. Keď by takmer dve tretiny duší cez leto neboli vo svete, tak by počet spovedelníkov bol väčší.

8. Ku nemocným sa málo duchovný voláva, preto, že kedy kolvek v chráme spoveď odbavuje. Minulého roku len k 6 nemocným povolaný bol. Nemocným stavom, chromým prisluguje sa Večera P. počas koledy v novom roku. Nemocných navštevuje farár avšak len v matko cirkve, bo vo filiách nezná ani kto a kedy je nemocný.

9. Cirkevné ohlášky slúbencov konajú sa práve tak ako pred vynesení cirkvopolitických zákonov a ani nikto ohlášky také neodoprel.

10. Rozejdeté manželstvá farár upomína k zmiereniu, avšak chvala Bohu v našej cirkvi len 2 také pády sú, kde však manželia tomu ani neni su príčinou ale rodina.

11. Pohraby sa vykonávajú - buď dľa svedectva dohliadača mrtvol, alebo svedectva doktorského, obyčajne po 24 hodinách - zo spevom modlitbami, niekdy žalmom a kázaním slova B. a veršovou odobierkou skrz učiteľa složenou.

Pohraby bez slova B. kazatela len vo filiách, aj to len pri malých dieťkách vybavuje učiteľ.

12. Farár školu navštevuje - radou svojou všetko riadi. Pomer medzi farárom a učiteľom ač neni úprimný však predca obstojný.

Keď sa slov. B. kazatel z cirkve vzdialí - alebo onemocnie vtedy ho zastupuje učiteľ - avšak len v odrikaní modlitieb a čítaní kázní, zo Sartoriusovej postillky.

13. Jestli je kazatel prinútený vzdialiť sa na čas z cirkve - čo sa veľmi zriedka stáva - to po predku oznámí v kanile a vo zvláštnějších povinnostiach zastúpi ho susedský farár.

14. V slobodných hodinách zamestnáva sa s čítaním biblie, bohosloveckých kníh a spisovateľstvom. Z jeho pera vyšli nasledujúce dielečka tlačou: Nástin dejepisu a rozdielov medzi evanj. a katol. cirkvou vo Viedni 1868, potom Apatheka pre dobytok, ďalej „Summa dejin cirkve evanj.“ 1887. Historiu cirkve Púchovskej v nemeckej reči, a „Krátky životopis Apoštolov“ 1899.

Ponimo toho zamestnáva sa aj zahradníctvom a aby nemosel do ďalekých filií peši chodiť zamestnáva sa hospodárstvom, žeby si kone mohol držať, čo doktorým závistlivým očiam odporné je.

15. Oblúbenie nachodí v študiách starožitnostných a má maličkú biblioteku, knihy zväčša theologické.

16. S rim. kat. farárom žije v pokoji.

17. Slov. B. kazatel nemá pomocníka žiadného.

B. Farský príbytok.

Farský príbytok je dost priestranný aj obstojne pohodlný, ale pre vlhkosť zdraviu príliš škodlivý. Dlážka vždy za dva tri roky zhnije – a musí novou nahradená byť – bo domová huba (hríb) ju zničí. Zovnútorň výzor fary je veľmi biedňý, bo stavánie vekom sošlé je a nezná nikto kolko sto rokov už stojí, bo je ono najstarších stavísk Púchova. Žiadúco by bolo, keď by boli prostriedky novú faru postaviť. Stavaná je z kameňa, surověj tehle, krytá šindlom, jejžto krov veľmi došlý je - stojí v blízkosti chrámu a obsahuje štyry izby - jednu väčšiu a tri menšie, potom kuchynu 3 komôrky, pivnicu, stajnu, k čomu patrí aj diaľej vo dvore stojáca šopa.

Cirkevné náradie ktoré ku fare prislúcha je jeden starý z jedlového dreva shotovený stôl, tri skryňe na zbožie avšak už docela spráchnivelé, že sa ani poreparovať ani upotrebiť nemôžu, potom jedna štellaža po farárovi Hudcovi v komore a jedna stará zlámaná postel pre služku.

C) Dôchodky slov. B. kazatela.

Vokator¹¹² je nasledujúci:

1. V hotovosti 100 zl.
2. Štyri ofery a síce tri na výročité slavnosti vždy v prvú slavnosť a 4tá takzvaná katechismusová.
3. V obyľi tricet osem aj $\frac{1}{2}$ meric prešporských v nichž ma $\frac{1}{3}$ žita a $\frac{2}{3}$ reži obsahovať, ktoré farár nikdy úplne neobdrží a i to zbožie ešte smetľavé je.
4. Koledu Kubiškynu 2 zl. a koledu po domoch.
5. Dreva tvrdého 5 siah z nichž je 5 je v nature a tri v peniazoch.
6. Z cirkevných pozemkov $\frac{2}{3}$ a to jak zo zahrady za kostolom tak aj z rolí v Novinách ležiacich v celku 4 prešporské merice¹¹³ obsahujúci.
7. Seno z cinterov - jak v matke tak vo filiách vynimajúc Vesky - bo tento ovce vypasú. Ovocie na stromoch berú si obce – čo by tiež farárovi malo patriť.
8. Slamy pre jednu kravu 20 starých centov.
9. Štoly sú nasledujúce:
 - a.) od krstu 20 kr. a od úvodu šestonedeliek 20 kr.
 - b.) od sobášu 1 zl.
 - c.) od jednoduchého pohrăbu 40 kr. a od pohrăbněj kázne k tomu 1 zl.
 - d.) od matrikulárného výtahu 1 zl. – tieto však už docela prestali keď sú matriky štátne.
 - e.) Zpovedňý peniaz celý.
 - f.) Od úvodu mladěj nevesty 20 kr.
 - g.) Výmena masla 16 zl.

¹¹² Zastaralo dekrét.

¹¹³ Pôvodne objemová miera pre sypký tovar, neskôr prenesená na plochu. Ide o plochu poľa, na ktorú je možné vysadiť 1 mericu sypaniny, asi 2 150 m². V konečnom dôsledku to ale záležalo na bonite pôdy.

U prirovnání predchodcu je plat kazatelov neni umenšený. Reštancie – alebo štoly reštujúce – ak patriční dlžníci zaplatia dobre – ak nie – farár sa prísne o to nedomáha, ani si to v evidencii nedrží.

Plat farárov ku prirovnaniu terajším drahým časom a draho plateným sluhom i nájemníkom je nepomerný. Dľa slov písma: majúce pokrm a odev na tom prestávajúce – by ovšem z platu toho vyžil – ale pri terajších časoch – dietky vychovávať z toho neni možno vzdor congrui ktorú dostáva, a keď by nemal čosi po svojích rodičoch a podporovaný nebol od svojej rodiny a netrápil sa s hospodárstvom, tak by svoje 4 dietky stavu primerane vychovávať nemohol.

2.) Vdovy farárskej na teraz niet – ani sirot.

V. Škola

A) V matko-církve.

Ponevác nám politická vrchnost starú školu, ako zákonu nezodpovedajúcu chcela zatvoriť, preto mosela cirkiev novú školu stavať, ktorá je roku 1896 z kameňa a voľačo z pálenej zvätša ale zo surovej tehle stavaná – stojí na fundusi takrečených súkennických rámov, ktorý pozemok cirkvi zemská pani Erdödka ku škole darovala. Škola je plechom krytá vnejš aj bydlisko učiteľa obsažené je, a záleží z jednej školskej siene a troch pekných izieb a dvoch kuchýň. Pomimo toho patrí k tomu vo dvore stojáca stajňa a šopa na drevo, ktorá je papierom krytá. Zdlžka školy je 22.35 metrov a šírka 10.10 metrov. Stavisko ozdobuje malá nad vrchom sa vypínajúca plechová väžička – je krásne v meste takmer páru nemajúce. Celá stavba stála na hotových peniazoch 4326 zl. 86 kr. vynímajúc šichníckej práce, dovozov kameňa, piesku, hlíny a dreva, čo aspon 1 tisíc zl. obnašia a tak by celá škola asi 5326 zl. stála, ku ktorej farár od rozličných pánov rozličného materiálu sosbieral a z Nemecka podpory zadovážil v summe na 2 tisíc zlatých.

a) katechetu niet

b) učiteľ organista

1) Terajší učiteľ menuje sa Pavel Ondrčka, narodz. 13ho Septembra 1844 v Jablonici v stolici Nitranskéj, z otca Pavla Ondrčku, matky Alžbety Miča, tamejších rolníkov syn. Počiatky výučby obdržal v domácej dedinskej škole, potom šiel roku 1857 na Modranské gymnasium, kde šest rokov zotrval – vodtiaľ šiel na gymnasium štiavnické kde taktiež tri roky totiž do roku 1866 trval trval a odkiaľ Rákoš Keresturu za pomocného učiteľa povolaný bol, kde 4 roky pri boku tamejšieho učiteľa Michala Hösza strávil, až roku 1870 dňa 15ho Apríla do Púchova povolaný bol, kde dosavád uraduje.¹¹⁴

¹¹⁴ P. Ondrčka zomrel 24. mája 1917 a je pochovaný v Púchove. Známy bol aj tým, že pomáhal barónovi Hoenningovi pri vykopávkach na Púchovskej skale. Na základe ich nálezov bola neskôr objavená Púchovská kultúra (2. stor. pred Kr. – 2. stor. po Kr.). Pozri DVORÁK, Pavel: *Podivný barón*. Budmerice : Vydavateľstvo RAK, 1993. 179 s.

2) Diplomu učiteľského nemá, len zkušebné svedectvo seniorátu peštanského.

3) Uraduje 31 rokov v Púchove.

4) Dietky vyučuje od 8ej do 10ej poludnia aj dlže – a od 2 – 4 po poludni.

Predmety výučby sú: poznávanie litier, čítanie, písanie, náboženstvo, prírodoveda, zemepis, hospodárstvo, deje cirkve, deje sveta, počtovedy, spev atd. s prospechom dostatočným.

Príručné knihy užíva: Bežove čítanky I – III.

5) Ponimo výučovania hľadá si aj iné zamestknanie, cieľom zadováženia si malého dôchodku. Bočné zamestknanie jeho je: knihviazačstvo, zahradníctvo, ovocinárstvo, assekuračné agentstvo¹¹⁵.

6) Ako organista odbavuje svoje povinnosti: nie ako odborný znalec, no uspokojive.

7) V cirkevnom speve väčšiu mládež nevyučuje - len školské deti.

8) Pri pohräboch, ktoré dakedy povinnen je sám vybavovať fungiruje dla starodávneho zvyku a úpravy.

c) Podučitela niet.

d) Pomocného učiteľa tiež niet.

e) Učiteľ je spolu aj kantor – organista.

f) Žiactvo

1.) Školopovinných detí je v celj cirkvi od 6-12 roku 122 chlapcov 118 dievčat, od 13-15 roku 58 chl. 42 dievčat.

Skutočne do školy chodí od 6-12 roku 121 chlapcov 118 dievčat, od 13-15 roku 14 chl. aj dievčat. Vyučovanie započína sa s 1vým Septembrom a končí sa s Májom v matko cirkve. Zkušy sa dejú pri prítomnosti domáceho farára čo dekana a pri prítomnosti obecnstva v chráme Pána.

2.) Doktorí rodičia posielajú dietky pilno do školy – doktorí nedbalo - zvätsa ale potreba dietok pri hospodárstve a vyživení sa, ktoré v našich krajoch veľmi tvrdé je - zdržuje dietky od školy. Zameškávajúci sa vždy dva krát cez mesiac vypisujú a notárovi odovzdávajú. No pokuta táto prísne neprevadzia sa. Príčiny zameškávania sú prílišná vzdialenosť filií od cirkevnej školy – nedostatok odevu, obuve, chudoba a potreba pri hospodárstve a vyživené, ktoré nehody by sa len vtedy odstrániť mohli, keby sa blahobyť ludu pozdvihnul – inéče nie.

3.) Škola záleží zo šest spolusediacích tried – dievčence osobytne a chlapci osobytne - vlastne dievčence na jednom boku a chlapci na druhom boku siene.

4.) Škola je so všetkýma učebnými prostriedkami opatrená. Zvláštných pomocných pramenov ku školským cieľom, vynímajúc každoročného príspevku z mestskej kassy 120 zl. a z fundacie takrečenej

¹¹⁵ Zastaralo poisťovací agent.

Bogadovskej v zarietckej cirkvi sa nachádzajúcej, z ktorej každoročne 4 zl. 20 kr. príhodí – neni žiadná. Dietky sú zväčša školskými knihami zaopatrené.

5.) Telocviku sa dietky neučia; stromová škola je, štepárstvo sa dietky učia.

6.) Dľa zákona má škola svoje zápisne, zameškávajúce, matričné knihy, denníky. Školskej knižnice niet.

7.) Opakováca škola tiež jestvuje s 21 žiakmi, ktorí veľmi zameškávajú.

8.) Doktoré dietky chodia rok dva do židovskej školy pre naučenie maďarskej a nemeckej reči a pre počtovanie, no keď je takých viacej vyučuje ich nábožestvo farár. Toho roku však ich je len dvoje - aj to malé, ktoré nechodia na katechismus.

*Budova evanjelickej školy na Moravskej ulici v Púchove v 70. rokoch 20. storočia.
Dnes už neexistuje. Zdroj: Archív autora.*

g) Príbytok školský.

Školské stavänie je jedno z najkrajších stavieb v Púchove a jak školská sieň tak aj príbytok učiteľov krásny, prečo vrchnost proti nej žiadnej námýtky robiť nemôže.

h) Plat učiteľov.

1.) V hotovosti 247 zl. v ktorej hotovosti zatvorená je Blažencia, Rehovacia, Kantacia pučovská, Testivacia, árenda z hoštáku dve Nozdrovicovské, jedna Štuttgorotsko Meklemburgská, jedna Kubíškyna, jedna Adamičkovská fundacia, výmena masla a ešte iné drobnosti.

2.) Na zboží 30 prešporských meríc žita a 18 meríc reži (v tom i koleda oplatky a kantaciové)

3.) 20 starých centov slamy

4.) 6 siah tvrdého dreva a dve siahly pre školu – vlastne pre školu tolko, kolko sa v nej spáli.

5.) Tri ofery na výročité slavnosti vždy na druhu slavnost.

6.) Užitek z oplatiek pred Vianocami.

7.) Novoročná koleda.

8.) Štoly¹¹⁶ od jednoduchého pohrābu 20 kr. s veršami 60 kr., od písania ohlášek 20 kr. a od organovania pri sobāši 20 kr.

9.) Role: v „Novinách pod dve prešporské merice výsevu, potom tri zahrady – jedna pri dome, druhá pri kostole a tretia školska. Na miesto úžitku hoštāka 6 zl. a na miesto zelnice 4 zl. 50 kr. – ktoré nemovitosti cirkvev predala a ktoré peniaze vo fixnom plate obsažené sú. Roku 1871 konventnálne ustanoveno, ponevāč tento plat vātší je jako farārov – že vlastne ten – plat na dvoch učitelov určený je lebo vokatov učitelja docela ināče zneje – no dokial vraj druhého učitelja cirkvev nezaobstarā si dotial bude moset povinnosti i druhého zastāvať a tak aj horevy písaný dvojnásobný plat brat. Plat tento odvádzia sa učitelovi riadne, ktorý neni od statu doplnený – a učitel je údom krajinského pensijného ústavu.

10.) Učitel odstāva petročný powyšok platu (quinquenálku) 50 zl. ktorý ale cirkvev od statu každoročne dla zákonného článku z r. 1893 XXVI. tahā.

B. Vo filiách.

1.) V Dohnani uraduje od dvoch rokov Diplomovaná učitelka Maria Štrba – narodenā v Mošovcāch, stolici turnānskéj s otca Josefa Štrba a matky Zuzanny Tacel. Preparandiu¹¹⁷ študovala v Budapešti kde i zkúšku s výtečným prospechom zložila a diplom učitelský obdržala.

Plat jej obnašia 400 zl. potom potrebné drevo na kurivo a kvartier. Na túto summu ťahā od statu 364 zl. v. č.

Škola je len prenajatā - nachodí sa v zlom stave a úplne ku škole nesúca. Prenájomná summa je 80 zl. a všetko reparācia – čo takmer tiež tolko cez rok učiní, preto sa strojime novu stavať – na ktorú stavbu farār dosavād 120 k. 37 hal. ~~zlatých~~ v cudzomsku i doma sohnal. Pomôcky školské k vyučovaniu taktež vyprosil farār od ministerstva.

C.) Filiálky.

2.) V Hoštine v Moštištoch niet riadných stanic učitelských, ač slavné ministerstvo i týmto obciam svojim prípisom odo dňa 21ho Jan 1899 68883/98 učitelov platit slúbilo – avšak ponevāč tie obce nie sú v stave školu postaviť – preto zostāvajú len pri pokútných školách. Žiaducno by bolo ked by vo filiálkách týchto staviska školské postavené a riadní učitelja povolani boli.

¹¹⁶ Poplatok za cirkevný úkon.

¹¹⁷ Zastaralo pedagogická škola – učiteľský ústav.

V rozptílenosti sa nachodiacích rodičov dietky chodia z čiastky do štátnych z čiastky do katolíckych škôl, ktorých je ale veľmi nepatrný počet a na vyučovaní evanj. náboženstva sa nezúčastňujú.

VI.) Stížnosti a žiadosti.

1.) Filiálky sťažujú sa, že vzdor tomu, že nemajú riadnych učiteľov - ale len sedliakov, ktorí su neni v pensijnom ústave udaní - a predsa dietky mosia každoročne 15 kr. príspevok do pensijného učiteľského ústavu platiť. Tieto poplatky vrchnosť za dlhé časy nežiadala, až po mnohých rokoch všetky zameškané poplatky exekutívnou cestou od cirkve vzala. Prosil by obec, aby keď nemajú riadnych učiteľov - aby od toho poplatku osvobodené boli.

2.) Cirkvev prosí Jeho Osvietenosť pána biskupa vzhľadom na to že cirkvev 8 tisíc zl. v. č. dlžoby má a ešte tri školy stavať nutne potrebuje, že by jej pri dobročinných ústavoch, jak vo vlasti našej tak aj za hranicami odporučať ráčil, bo následkom stavby chrámu a školy je tak zubožená, že je podpory potrebná.

3.) Farárova a učiteľova prosba je tá, že ponevác tie role, ktoré v užitku majú každoročne voda zaplaví a úrodu zničí - tak že z nich veľmi malý úžitok majú - aby buď cirkvev - buď mesto brehy Váhu pri vodách tých trocha opravila, žeby sa voda na ne tak neprelievala.

4.) Dialej žiadajú farár a učiteľ, aby tých 30 meríc rolí na faru a školu v Moštištoch vymeraných, ani farár ani učiteľ neužívajú, ale užíva ich obec - buď dakú arendičku platili trebárs pár siah dreva na kurivo im doviezli - alebo - role tie od cirkvev kúpili - a summa do fundacie na popravu platu farára a učiteľa vložená bola.

5.) Konečne prosí farár, že by cintery čo posvatné miesta odpočinku zvečnelých ohradené boli, vo väčšej účtivosti sa držali, žeby by sa po nich lichva nepásla - a potom zo všetkých cinterov seno farárovi odvadzané bolo a tak aj Vesčanského.

6.) Učiteľ ešte prosí, by sa jeho plat tak sriadil že by bolo určite vysloveno, jako to i krajinský zákonný čl. XXVI z roku 1893 nakladá, čo patrí učiteľovi a čo kantorovi, že by do pensije aspoň 300 - 350 zl. čo učiteľ mohol mať prirknuté krom čiunquenálky - a nie jak dosial - i to neurčitých 259 zl. a predsa do pensijného kraj. fondu od 311 zl. platiť mosí, i mesto i filie.

(Podpísaní)

(Odtlačok pečatidla)

Gyorgy Kubínyi

Lud. Zsámbockréthy PEČET CIRKVE EVANJ. A. V. PUCHOVSKÉ egh... fel...
ev. farár

Jozef Pobežal
Kurátor

Zápisnica

Vzatá v Púchove, dna 16ho mája, Roku Pána (1901) Jedentisícdeväťteho jedného z príležitosti Kanonickej visitácie skrz Vysokodostojného a Osvieteného Pána Dr-a Fridricha Baltík¹¹⁸, biskupa preddunajského dištriktu odbývanej.

Prítomný boli:

Osvietený a Dostojný Pán Dr. Fridrich Baltík, Dištriktu Ev. Aug. Vyzn. preddunajského Biskup, - Vznešený Pán Žigmund Križan¹¹⁹, trenčiansky Senior, Veľkomožný Pán Juraj Kubínyi, Inšpector cirkve púchovskej, Dvojctihodný Pán Ludevít Zsámbokréthy, cirkve ev. aug. púchovskej farár, Iuris Duiversi Dr. Karol Štúr¹²⁰, cirkve ev. aug. vyzn. beckovskej Inšpector, čo ku vedeniu zápisnice tejto požiadany zápisník, Józef Pobežal, kurátor cirkve púchovskej, a početný údovia cirkve ev. a. vyzn. púchovskej z mat. cirkve, taktiež z dcero cirkve a filii.

Dna 16ho mája odbývané boli slavnostné služby Božie v miestnom chráme, pri ktorej príležitosti miestny kazateľ slova Božieho z textu „K židum, VII. 25a“ kázal, Osvietený Pán Biskup však od oltára príležitostnú od srdca k srdcu idúcú, opravdivým Arcipastierskym Duchom preniknutú Reč ku shromaždenému cirkevnícumu Sboru predniesol.

Po reči tejto čítaná bola prítomná Zápisnica obsahujúca Rozhodnutia a poznámok Osv. a Dóst. Pána Biskupa, vstahujúca sa na predošlého dna pojednávánú Kan. vis. Zápisnicu.

I. Dóst. a Osv. Pán Biskup pochvaľuc zmieňil sa v chvalitebne prevedenej stavbe chrámu, vdaku vysloviac všetkým dárcom a dobrodíncom, ktorí k stavbe obetiami prispeli, taktiež svoju arcipastierskú pochvalu vyslovil miestnému farárovi za usilovné účinkovanie pri stavany Chrámu.

II. Ohladom uzavretia cirkve vzťahujúceho sa na obnovenie oltára, narizuje sa klenutie a pričelia starého oltára ponechať, čo umeleckú religinu

¹¹⁸ Fridrich Baltík (1834 – 1919) bol evanjelický kňaz, náboženský spisovateľ, cirkevný hodnostár. Študoval na evanjelickom lýceu v Banskej Štiavnici. Od roku 1852 študoval teológiu v Bratislave, vo Viedni, v Bazileji, v Halle. V rokoch 1853 – 1855 pôsobil ako učiteľ v Bohuniciach. V rokoch 1859 – 1870 pôsobil ako profesor gymnázia v Banskej Bystrici. V rokoch 1870 – 1890 bol farár vo Vrbici. Od roku 1875 zastával funkciu liptovského seniora. V rokoch 1890 – 1918 ako posledný zastával funkciu biskupa Preddunajského dištriktu, súčasne pôsobil ako farár v Balážskych Ďarmotách. Roku 1894 sa stal členom panskej snemovne uhorského parlamentu. Bol členom Matice slovenskej a autorom cirkevných historických prác, životopisov národných a kultúrnych dejateľov, písal modlitby, kázne, duchovnú poéziu. Prekladal z nemčiny teologické a náboženské práce. Prispieval do náboženských periodík, časopisov a kalendárov.

¹¹⁹ Žigmund Križan (1865 – 1921) – farár a senior Trenčianskeho seniorátu.

¹²⁰ Karol Štúr (1867 – 1925) bol slovenský právnik, národný buditeľ a evanjelický kňaz. Bol zakladateľom Trenčianskych novín, podieľal sa na vzniku trenčianskeho gymnázia. Bol dozorcom trenčianskeho evanjelického zboru, dozorcom Trenčianskeho seniorátu a spoluorganizátorom 1. slovenskej evanjelickej synody v Trenčianskych Tepliciach v roku 1921. Karol Štúr bol jedným zo signatárov Martinskej deklarácie z 30. októbra 1918.

čisto evanjelických oltárnych stavieb z doby prenasledovania, - oltár môže byť dla podmienôk úmenia reštaurovany a len v úskom slova smisle stuol novým nahradeny.

III. Diakomisse Márie Morneburg sa zápisnične vdaka vyslovuje za zbierku, s ktorej sa krstedelnica zaopatrila.

IV. Oltárnie nádoby sa v úplnom poriadku našli, - Spolku „Gustava Adolfa“ za darované ciborium sa zápisničná vďaka vyslovuje.

Ponevác dva väčšie kalichy sa zdajú svhladu starožitnosti cenné biť, narizuje sa blížie príležitostne skrze znalca oceniť dať.

Žbány na víno spovedelnické sú cielu neprimerané, - narizeno je tiež novyama zameniť, - prítomnému Inšpectorovy, György Kubínyi zápisničná vdaka vyslovená bola za prislúbené nahradenie bospósobných žbánov novyama.

V. Archiv sa narizuje inventovať a registrovať.

VI. Matriky, visitujúci Osv. Pán Biskup v poriadku našiel, - staršie zväzky majú z novu previazané byť.

Narizuje sa povinné vedenie matrík priestupov, ponevác na tie v practickom živote často potreba je.

VII. Narizeno je zo soznamu rituálných knih všetky tam nepatriacie vymazať a do archívneho registru zaviesť.

VIII. Ohľadom cirkevných kapitálov narideno všetky pupillárnou bezpečnosťou pozemkoknižne (hypotikárne) behom polroka zabezpečiť.

XI. Ročný príspevok od mesta Puchov na školské ciel, na teraz skrze mestské zastupiteľstvo z 240 korún, tojest Ďvesto štiricať korunách ustáleny a cirkvy venovany nesmie sa na ciele fundacionálne obrátiť, lež narizuje sa príspevok lenže do prímov každoročného školského prelimináru uviesť a dla toho upotrebiť.

X. Ponevác sa jeho Dôstojnosť presvedčil o tom, že cirkev ku cielom nútnych užitočných investícií dlžoby vo výške - 14804 korún, 88 halierov, hovorím Štrnásťtisíc osemstostirý korún 88 halierov zdvihnuté, obťažujú z tej príčiny sa cirkev ku podpore, na tražku dlhób za hodnú uznáva, - nakladá sa ale cirkvy, by do 1. októbra t. r. amorfizačný klúč cielom vyrovnania dlžôb vyhotovila.

XI. Následkom oznámenia Jozefa Kováč, cirkevnyka púchovského, že se soznamu fundácii, dvoje, a síce:

a) fundácia púchovská, ktorá by mala údajne 6000 korun obnášať, a.-

b) fundácia sípková (púchovská) ktorá by mala 400 kor., hovorím Štyristo korún obnášať chýbajú, narizuje sa a nakladá seniorátu, aby tieto oznámenia v svojom zbore preskúmal a vyšetrenia v tomto smere zákonne previedol.

XII. Poznamenáva sa, že nemovitosti za 8000 korún a dom za 2000 kor. súhrnom teda 10000 korún, slovom Ďesaťtisíc kor. sú z fundacionálnych penazí nadobudnuté.

XIII. Narizuje sa cintorín miestnej cirkve ohraďiť, hroby na budúce radom, v poriadku vykopávať – kde by mimo radu hrob umiestniť žiadal, musí za to konventuálne ustáliť sa majúcu taxu do cirkevnej pokladnice odviešť.

XIV. Lokálnu podporovnu zariadiť sa nakladá cirkvy.

XV. Povaha práva vlastníctva na fundus, kde zvonica stojí v Dohnani sa má skrze seniorát vyšetriť.

XVI. Nakladá sa, aby filia Hoština taktiež

XVII. filia Moštište, riadne školi v lóne svojom zariadili

XVIII. filia Strezenice ma cintorín ohradou opatriť.

XIX. filia Veska Bezdedou má riadnú skolu v lone svojom zariadiť, cintorín ohraďiť a zneužívanie tohože skrz pasenie lichvy prísno prekaziť.

XX. Ponevátš diašpora, do obvodu cirkve patriacá je privelmo rozsiahlu cieľom napomôženia, vlastne množenia nášporalnej služby, cirkev za podpori hodná uznaná je.

XXI. Náboženská horlivosť a vernosť ku viere v cirkvi zkusená sa pochvalne pripomína.

XXII. Visitujúci Osv. Pán Biskup, miestného Inšpectora, Jur. Kubínyi srdečne pozdravuje a na ďalšie jeho účinkovanie požehnáje Božie prosí.

XXIII. Uznáje vyslovuje Osv. Pán Biskup Jozefovi Pobežal kurátorovi, i kostelníkovi Andr. Vavrik.

XXIV. Ohľadom zimných ranných Službieb Božích, narizuje sa, aby školské dietky, vyjemne obdobia tuhej zimy – k tejže riadne vedení boli.

XXV. Nakladá sa postnie Služby Božie dvakrát týždenne odbavovať.

XXVI. Ponevác vo visitačnej zápisnici cirkvou predostretej ponosu vyraz dany, že sa nemierné uziváje lichvín zmáhá, taktiež z tejže zápisnice vysvitá, že počet nemanželských dietok je nepomerne vysoký, nakladá sa miestnému farárovi, aby v príhodnom čase, raz do roka, obvzlaští, kázajúcú kázeň proti opájaníu sa, taktiež v svatosti VI. B. prikázania, - držal.

XXVII. Užívanie peňažitej pokuty zo strany cirkevnej sa vytvára.

XXVIII. Osv. Pán Biskup svoje vyznание vyslovil miestnému p. farárovi za jeho do terajšie zdarné účinkovánje.

XXIX. Ustálenie učebnej knihy pre konfirmandov, ponechává sa za predmet rozhodnutia seniorálného.

XXX. Pohrabuváje¹²¹ sa má prísne, dla narídenia zákona a v nom ustálenom čase vykonávať.

XXXI. Príbitok farsky má byť čo možno skôr už i zo zdravotných ohľadov vysravený.

XXXII. Vďaka cirkvy i jednotlivým darcom vyslovená bola, za postavenie peknej, a cieľu primeranej školskej budovy, v matke cirkvy.

¹²¹ Zastaralo pochovávanie.

XXXIII. Dietky v Púchove do neevanj. školy chodiacé, cieľom vyučovania náboženstva majú pridelené byť k dietkam evanj. školy. Dietky vo filiách, kde školy niet, majú sa pripojiť ku dietkám najbližšej evanj. školy. Dietky v diašpore, ponechávajú sa duchovnému pastierovaniu Slova B. kazateľovy.

XXXIV. Ohľadom sťažností 30 halierovej školskej daň sa odporúča cesta prosebná k patričnému administrátnemu forumu.

XXXV. Prosbe cirkve, aby k podporovaniu odporúčaná bola, sa uhovie.

XXXVI. Prosba k opraveniu brehov Váhu pri roliach cirkevných, čo sem nepatriacej vyhovieť sa nedalo.

XXXVII. Sťažnosť stanivá úžitku pozemku 30 meríc vysevu v Moštištách, má sa riešiť cestou seniorálnou, vyšetreným otázky právnej, vhladom vlastníosti onoho majetku.

XXXVIII. Cirkvy sa nakladá, aby všeobecne, prísne bdela, žeby cintoríny na ciele pastvy zneužívané neboli.

XXXIX. Žiadosti učiteľovej hľadom ustálenia výšky platu učiteľského, - poťahom na penziu vyhovieť sa nemohlo, pretože popis učiteľských platov sa krajinskou cestou nepreviedol.

(Podpísaní)

Značil: j. u. Karel Štúr
čo požiadany zápisník ... visit. kanonickej

dr. Fridr. Baltík

Kubinyi Gyorgy
egyh. felsi.....

Borcsiczky (meno)
jár. főszbiró¹²²

Lud. Zsámbokréthy
ev. farár a dekan

Žigm. Križan
Senior

Jozef Pobežal
Kurátor

(Odtlačky pečatidiel)
PEČET CIRKVE EVANJ. A. V. PUCHOVSKE

SIGILLUM SEPES...

SIG. SENIORATUS A. C. EV. TRENCHINIENSIS

¹²² V preklade „hlavný okresný sudca“.